Dit door de rechter 'verboden' boek heb ik als ode aan Maria Margaretha Paessens op deze site online gezet. Iedereen moet de kans krijgen haar oorspronkelijke verhaal te horen.

Eric Hennekam

www.archieven.org (op deze site is meer info te vinden)

3 september 2009

Deel Tekst http://archieven.blogspot.com/2008/12/de-ontvluchte-non.html

De ontvluchte non

Kloosterlinge Maria Margaretha Paessens (Orde der Ursulinen) vertrekt in 1889 naar Batavia, Nederlands Indië.
Rond 1920 is ze uit de orde getreden. Toen schreef ze het boek met de titel '**De ontvluchte non**'.
Hierin beschrijft ze haar ervaringen in het klooster/orde in Nederland en Nederlands Indië.
Op 10 november 1923 moet Maria Paessens (dan 60 jaar geboren in Udem (Pruisen), wonend Koningsplein Oost 3 te Weltevreden) voor de Raad van Justitie in Batavia achter gesloten deuren verschijnen. Ze is voor het gerecht gedacht wegens 'haatzaaien' en 'smaadschrift'.
Uitspraak: vernietiging van de hele oplage van het boek 'De ontvluchte non' en boete.

Maria Paessens laat daarop in Batavia (1927) een "aangepaste versie" verschijnen "Mijn Kloosterleven". Achterin dit boek zitten gerechtelijke bijlagen (dagvaarding, stukken verdediging en krantenartikel). Hieruit blijkt dat er toch nog exemplaren van "De ontvluchte non' moeten zijn, dat kan in particulier bezit of een bibliotheek zijn. Het boek is gedrukte bij "De Unie' in Batavia heeft 124 pagina's en op de voorzijde staat een portret van de schrijfster als non.

Mijn dringende oproep: heeft iemand een exemplaar van dit boek of weet iemand waar ik het kan raadplegen.
Ook andere stukken bijvoorbeeld met betrekking tot het proces zijn welkom.
Het boek "Mijn Kloosterleven" heeft mij zeer geraakt. Het beschrijft de wantoestanden in de kloosters (straf, vernedering, erotiek, dwang etc), de proselietenmakkerij van de Rooms Katholieke kerk en moed van Maria Paessens, die ik graag uit de vergetelheid wil onttrekken. Straffen o.a. het met de tong op de vloer 'tekenen' van een kruis; de voeten kussen van andere nonnen; geblinddoekt eten, geselen etc.*

Op pag.44 "Loerend door de reet zag ik een een klein vertrekje, goed verlicht, sober, maar netjes gemeubileerd, met een bed, een paar stoelen, een tafel met een lamp, een flesch wijn en glazen en tegenover het bed een rustbank waarop, ik kon mijn oogen niet gelooven, een der nonnen met een pater in een innige omhelzing lagen" ...... "Langen tijd later vertelde zij mij, dat in de bewuste luik den put met ongebluschte kalk afsluit, een put, waarin alle kindertjes worden geworpen, die in het klooster worden geboren en niet mogen blijven leven"
*

Bij de biecht zegt de biechtvader tegen Maria Paessens "Moed houden, kindlief, God zal je kracht geven om alles met liefde te dragen, je weet dat God liefde is, en Hij verlangt niet anders van ons dan dat wij Hem dienen met een opgeruimd hart. Luister naar mijn raad, **geef je hart aan God en je lichaam aan mij"** *

Met dank aan archivaris Olga Minkema, die mij wees op dit ontluisterende en verboden boek.

De laatste zin van het door mij gezochte boek is "aan zoo'n dorrende wereld achter de muren vertrouwt men de jonge levens toe? "

Eric Hennekam

DE ONTVLUCHTE NON

DE ONTVLUCHTE NON

De schrijfster als réligieuse

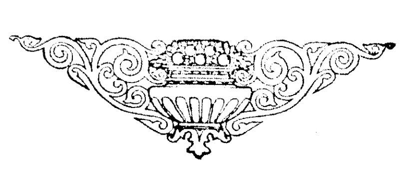
DE

Ontvluchte Non

Acht Europeesche
en twee Indische jaren
uit het kloosterleven

DOOR

MEJUFFROUW M. PAESSENS.

BATAVIA 1923.

INLEIDING.

Na mijn vertrek uit het groote klooster te Weltevreden in het jaar 1892, heb ik mij herhaaldelijk gezet tot de beschrijving van mijn ondervindingen als pensionnaire, novice en eindelijk als geestelijke zuster in het klooster te Echt, vervolgens te Tildonk, daarna weer te Echt en ten slotte te Weltevreden. Dikwerf bleef het bij een poging, soms kwam het tot een begin, maar dan ontmoedigde mij de overweging, dat mijn mededeelingen op gelijke lijn konden worden gesteld met die openbaringen uit het kloosterleven, die kennelijk werden uitgegeven tot verwekking van sensatie, anonyme geschriften vol overdreven geheimzinnigheden waarin de waarheid niet werd gediend.

Als ik thans eindelijk overga tot de uitgave van het verhaal mijner ondervindingen, doe ik dat uit een versterkte overtuiging, dat het noodzakelijk is de openbare meening er van te doordringen, dat de kloosterinstelling uit den tijd is, dat zij de menschelijke natuur verongelijkt, dat zij teleurstelling brengt over haar slachtoffers en tot onoprechtheid leidt. Ik wil bovenal de ouders waarschuwen, dat

zij hun kinderen, juist ook de meisjes, niet toevertrouwen aan het kloosteronderwijs, waarvan de atmospheer verderfelijk is voor het karakter. Een stem tot waarschuwing komt te meer van pas, omdat de propaganda van de Roomsche kerk in Indië bijzonder groot is: haar kloosterscholen en ziekenhuizen verrijzen alom en de geestelijke zuster dient vóór alles het belang van de Kerk.

Ik verhaal dus de dingen, die ik zelf heb beleefd in kloosters, zonder overdrijving, tot een waarschuwend voorbeeld voor meisjes, die wellicht — evenals met mij het geval is geweest — zich gemakkelijk zouden laten overhalen en bedriegen door den schijn van het kloosterleven, en door de illusie dat zij in het klooster vreedzaam als engelen, van al het wereldsche afgezonderd, zich aan God kunnen wijden. Niets dan teleurstellingen wachten zulke meisjes, de werkelijkheid is lijnrecht in strijd met eene dergelijke illusie. De leuze van het kloosterleven wordt gezegd te zijn: „Ad majorem Dei gloriam" (Ter meerdere eere Gods), maar in werkelijkheid is de leuze: „Het doel heiligt de middelen". Geld en heerschappij vormen in het kloosterleven het hoofddoel.

Meer dan eens werd mij door de Overste, die mij dan gunstig trachtte te stemmen door te zeggen dat ik zoo veel invloed op jonge meisjes had, verzocht om jonge meisjes er toe over te halen non te worden en zich in het klooster te begeven, aan-

gezien de wereld niets aantrekkelijks heeft en het geluk alleen bestaat in het vinden van God met afstand van al het wereldsche en het leven geheel te wijden aan den Almachtige. Altijd weigerde ik aan dergelijke verzoeken te voldoen, zeggende dat ik niet huichelen kon, maar ik kreeg dan te hooren dat ik aan die verzoeken m o e s t voldoen, omdat de heilige plicht van gehoorzaamheid het voorschreef. Reeds kort na mijne komst in het klooster gingen mij de oogen open, maar ik was mijne vrijheid kwijt, ik had de belofte van gehoorzaamheid, kuischheid en armoede afgelegd, ik had God, zoo dacht ik nog, beloofd tot aan mijn dood de heilige regelen van het leven in het klooster te zullen nakomen. Ik begreep dat ik levend begraven was, ik zag in dat het mij bijna onmogelijk zou zijn, het kloosterleven vaarwel te zeggen, maar ik bleef op de toekomst vertrouwen en hopen dat zich éénmaal de gelegenheid zou voordoen tot de wereld terug te keeren.

Die gelegenheid heb ik gelukkig gevonden. Geen gedachte kan mij dankbaarder stemmen dan die van mijn herkregen vrijheid. Onder de zwaarste zorgen zelfs is het gelukkiger mensch te zijn in de vrije bedrijvige wereld dan zonder zorg een krachteloos makend, onteerend officiebestaan te hebben in een klooster en nu en dan te worden afgezonden op de menschheid buiten, als een ledepop, uitsluitend om te dienen de macht der Roomsche kerk.

De Schrijfster.

De schrijfster

EERSTE HOOFDSTUK.

OP KOSTSCHOOL.

Tot mijn twaalfde jaar werd ik thuis opgevoed; vader was helaas vroeg gestorven, moeder met ons elven, broers en zusters achterlatende. Hoewel zij zeer streng voor ons was, hielden wij toch zielsveel van onze moeder en leefden wij met ons allen recht gelukkig en tevreden. Doch nauwelijks twaalf jaar oud zijnde werd aan mijn genoeglijk, huiselijk leventje een eind gemaakt, doordat moeder, daartoe overgehaald door een harer kennissen, besloot mij in het pensionaat der Zusters Ursulinen te Echt in den kost te doen.

Ik zag erg tegen het vertrek uit het ouderlijk huis op, maar gewend moeders wil te volgen zonder morren of tegenspraak, terwijl mij ook nog al het heerlijks van dat kostschoolleven door moeder en hare kennissen werd voorgespiegeld, was ik als meisje van twaalf jaar al heel gauw verzoend met de gedachte spoedig moeder, broers en zusters voor een poosje vaarwel te moeten zeggen.

Mijn entrée in het bovengenoemd klooster als pensionnaire maakte op mij een zeer prettigen indruk.

De zusters waren buitengewoon aardig, moederlijk zorgzaam voor mij, zoodat ik me al heel gauw erg thuis gevoelde. Een van de Mères was bijzonder lief voor me en het was geen wonder dat ik me aan haar hechtte, haar al mijn kindergeheimpjes vertelde.

Zij werd Mère Caroline genoemd, was een Duitsche van origine en heette eigenlijk juffrouw Käsmacher. Wat hield ik veel van haar! Zij was zeer ontwikkeld, buitengewoon vroolijk en soms zelfs zeer uitgelaten en dat alles trok mij in haar aan; ik zelf had een vroolijke natuur, was, zooals mijn moeder zulks noemde, wat „wereldsch" en hoewel ik feitelijk een afkeer had van het Roomsche geloof, waarin moeder ons zoo streng opbracht, kwam ik langzamerhand geheel onder den invloed van Mère Caroline en begon ik neiging te gevoelen óók non te worden. Ik zag — wat ik als pensionnaire kon zien — dat de zusters steeds zoo lief en aardig met elkaar omgingen. Ik sprak over een en ander met Mère Caroline, die, dat bleek mij later, voor haar doel zeer tactvol begon met mij het non worden te ontraden, maar ik begon zooveel van haar te houden, nog meer zelfs dan van mijn eigen moeder, zoodat juist haar afraden mijn verlangen naar het kloosterleven hoe langer hoe meer prikkelde.

Toen dus de jaarlijksche groote vacantie aanbrak, had ik geen zin om naar huis te gaan. Moeder, broers en zusters trokken mij niet meer aan, ik

hield alleen van Mère Caroline en wilde het klooster niet verlaten, alleen maar om bij haar te kunnen blijven. Zóó groot was haar invloed reeds op mij als dertienjarig meisje. Maar Mère Caroline, aan wie ik alles vertelde, zeide dat ik toch maar naar huis moest gaan, doch niets van mijn verlangen om non te worden aan mijn moeder moest laten blijken, anders mocht ik misschien niet meer naar het klooster terug.

Ik ging dus met vacantie naar huis en hoewel ik niets vertelde, merkte moeder toch wel op, dat ik erg veranderd was gedurende het jaartje van mijn afwezigheid; ik was niet meer zoo uitgelaten, was niet meer zoo hartelijk, had minder oplettendheden voor haar dan vroeger en zoo meer. Gelukkig voor mij, veranderde ik spoedig van gedrag en liet moeder, die er al over sprak mij maar weer thuis te houden, mij na afloop der vacantie weer naar het klooster teruggaan.

Dol gelukkig was ik, toen ik die lieve Mère Caroline weer terug zag en dus weer voor een jaar als pensionnaire in het klooster mocht blijven. Gedurende dit tweede jaar van huis, kreeg ik langzamerhand weer die onverschilligheid over me voor moeder, broers en zusters en nam ik ook het vaste besluit, wat er ook mocht gebeuren, non te worden.

Mère Caroline en de andere zusters moedigden dit voornemen nu hoe langer hoe meer aan, maar

steeds werd erbij gezegd, nooit iets er van thuis te laten merken, want dàn bestond er misschien kans, dat er in het geheel niets van komen kon. Men had, blijkbaar reeds buiten mij om, mijn moeder van een en ander op de hoogte gesteld om te weten of zij er vóór dan wel tegen zou zijn, want toen ik met de tweede groote vacantie weer thuis kwam, vond moeder het plotseling niet meer noodig, dat ik naar het pensionaat terug ging; ik zou privaatlessen krijgen. Later kwam ik te weten, dat zij dezen maatregel genomen had omdat zij gemerkt had, dat ik geheel onder den invloed van de nonnen was gekomen en dat zij vreesde, dat in mij de neiging zou geboren worden óók non te worden, hetgeen zij om mijn karakter en aard ten eenenmale wenschte te voorkomen. Die goede moeder wist toen niet hoe en wat ik reeds met Mère Caroline afgesproken had, welke beloften haar veertienjarig dochtertje reeds aan genoemde Mère had gedaan. Ik hield dan ook ontzettend veel van Mère Caroline, die mij nooit een standje gaf of streng aansprak, wàt ik ook deed. Zij was erg knap en gaf ons les in verschillende vakken. Ik was erg ondeugend in de klas, want in plaats van te leeren, maakte ik steeds gekheid en plaagde de andere leerlingen, maar nooit gaf Mère Caroline mij een standje, ik mocht om zoo te zeggen doen wat ik wilde en soms kon zij om mijn guitenstreken zoo echt hartelijk lachen.

Dit alles nam mij zóó voor haar in, dat langzamerhand Mère Caroline voor mij het orakel was; alles wat zij mij zeide nam ik ook oogenblikkelijk aan. Ik kwam geheel onder haar invloed en was onder de bekoring van haar persoonlijkheid.

Eerst, toen ik in den beginne met haar over het non worden sprak, raadde ze het mij af, omdat ik nog zoo'n wereldsch meisje was; later vond ze dat het beter voor mij was om toch maar non te worden, dan kon ik altijd bij haar blijven en alleen voor God leven. Ik was wel geloovig, maar ik had een niet te beschrijven antipathie tegen het Roomsche geloof; ik vond dat vele bidden, dat naar de kerk gaan vervelend, maar Mère Caroline wist mij toch te bepraten en ik beloofde haar, dat ik mij bijzonder op de muziek zou toeleggen, en als ik eenmaal mijn actes had, dat ik dan in het klooster te Echt non zou worden om altijd bij haar te kunnen zijn. Zij drukte me vaak op het hart vooral nooit iets van deze afspraken aan mijn moeder te doen blijken, ik moest alles geheim houden, totdat ik dan later in-éèns met het voorstel non te worden voor den dag zou komen, dan zou zij — Mère Caroline — er voor gezorgd hebben, dat alles met de Overste van het klooster te Echt geregeld was. Dit alles beloofde ik haar, innig, in diep geheim! Maar toen? Toen wilde moeder niet meer hebben, dat ik naar het pensionaat terugging; ik voelde me

als veertienjarig meisje diep ongelukkig door dat besluit, waartegen mijnerzijds niets te doen viel, ik had mij maar daarin te schikken. Ik studeerde heel vlijtig in de muziek en deed mijn uiterste best zoo spoedig mogelijk klaar te komen om les te kunnen geven.

Mère Caroline en ik schreven elkaar trouw. Zij versterkte mij steeds in mijn plan non te worden; zij zou elken dag God bidden dat mijn moeder gunstig voor dat plan gestemd zou raken en als ik éénmaal die toestemming had, kon ik eerst gelukkig worden, omdat ik dan mijn verder leven geheel aan God kon wijden!

TWEEDE HOOFDSTUK.

VIER JAAR THUIS.

Ik had zes broers en die hielden veel van mij, wellicht omdat ik zoo alles met hen meedeed, gymnastiek, paardrijden, jagen en vooral rooken, niet te vergeten. Moeder zei zoo vaak tegen me, dat ik eigenlijk een jongen had moeten zijn. Dat was ook zoo, ik was geheel anders dan de zusters; ik ging met de broers op jacht, en dat konden wij telkens doen als wij er tijd en lust voor hadden, daar wij een eigen jachtterrein in de nabijheid van ons huis hadden.

Maar niettegenstaande dit geheel ander leven dan op het pensionaat, had ik toch nog steeds het verlangen non te worden; ik liet hiervan echter niets merken, noch aan moeder, noch aan de broers en zusters. Hoe dat verlangen zoo sterk was, weet ik niet te verklaren, want feitelijk voelde ik niets voor het Roomsche geloof; aan het naar de kerk gaan had ik een hekel, en het is wel eens gebeurd, dat ik in plaats van naar de kerk te gaan, eenige kennisjes ging opzoeken en als moeder mij dan vroeg

wie er gepreekt had, dan zeide ik met een strak gezicht „Pastoor Willemse". Als dan later bleek, dat juist pastoor Van Kempen dien morgen gepreekt had, kwam mijn leugentje uit. Een strenge berisping, soms een pak slaag van moeder was dan daarvan het gevolg.

Ten langen leste zag moeder wel in, dat met gestrengheid bij mij niets te bereiken viel en zij liet mij daarom zoo'n beetje de vrijheid. Begrijpelijk, dat ik, die volgens de familie zulke wereldsche neigingen had, duchtig van die vrijheid profiteerde, vooral met de vacantie's van mijn broer, die voor dokter studeerde. Hij bracht doorgaans een zijner vrienden mee en dan gingen wij groote jachttochten maken en rookten dan wel eens honderd sigaretten per dag.

Gedurende mijn vacantie mocht ik van moeder altijd voor een veertien dagen op reis en dan wist ik de reisroute ook zoodanig te regelen, dat ik eenige dagen te Echt in het klooster kon logeeren.

Trots mijn eigenaardig karakter, vond ik dien vacantie-tijd in het klooster doorgebracht toch weer den gelukkigsten, en éénmaal weer thuis, was het verlangen naar het klooster ondanks alle genoegens, die ik thuis kon hebben, weer des te sterker.

Toen ik dan ook zeventien jaar was geworden, vroeg ik spontaan aan moeder om non te worden. Vreemd keken allen, die het hoorden daarvan op,

want niemand had gedacht, dat ik, die zoo levenslustig was, er aan zou denken zich levenslang in een klooster op te sluiten.

Moeder wilde er dan ook niets van weten, want zij vond die neiging om non te worden voor mij geheel in strijd met mijn karakter. Ik hoor haar nog zeggen: „Kind, weet je wat je doet? Als je eenmaal in het klooster bent, kan je er nooit meer uit en dan ben jij zoo eigenzinnig en ongehoorzaam, je houdt niet van bidden en naar de kerk gaan; dus moet je eerst al die slechte eigenschappen afleggen, voordat je in het klooster gaat".

Mijn antwoord was: „O, dat is voor mij geen bezwaar, als ik in het klooster ga, dan zeg ik, dat eigenwijsheid, eigenzinnigheid en ongehoorzaamheid buiten de deur blijven en dat ik naar binnen ga".

Moeder lachte en zeide: „Wij zullen eens zien, want ik ben toch overtuigd, dat jij niet geschikt bent voor het kloosterleven".

Toen gebeurde er iets bij ons thuis, dat mijn moeder nog meer tegen mijn kloosterplan stemde. Moeder begreep dat ik geheel onder den invloed der nonnen was en nu moest zij iets meemaken, waartoe de pastoors hun invloed hadden aangewend.

Mijn zuster was verloofd met den heer S., een zeer liberaal man. De pastoors vonden die verloving niet goed, hadden gaarne voor mijn zuster een ander tot man bestemd, die erg godsdienstig was,

en deden dus op allerlei wijzen moeite om het engagement te doen afraken.
Mijn zuster wilde daar echter niets van weten en wat deden de pastoors nu? Zij stookten mijn drie oudere broers op om S. de deur uit te zetten, desnoods met geweld.
Op een goeden avond zaten moeder, mijn zuster en ik met den heer S. in den salon, toen er op de deur gebonsd werd en mijn broers eischten dat de deur werd geopend. 't Was al laat en wij hoorden aan de stemmen dat mijn broers erg boos en opgewonden waren. De minder goede verhouding kennende tusschen de broers en den heer S. maakte mijn zuster het raam open, waardoor S. kon vluchten. Toen mijn broers daarna den salon binnen kwamen bleek uit alles, dat de pastoors hen flink tegen S. hadden opgehitst en hen met drank hadden opgewonden. Zij zouden den heer S. vermoorden, zeiden ze.

Moeder was over een en ander zeer verbolgen en het heeft heel lang geduurd vóórdat de pastoors weer bij ons thuis mochten komen.
Begrijpelijk, dat ik nu ook vooreerst niet bij moeder aan kon komen om toestemming om in het klooster te gaan. Toch bleef ik aandringen en eindelijk mocht ik naar Echt schrijven, dat moeder goed vond dat ik dan in de maand Juni, dus ruim twee maanden vóórdat ik 18 jaar zou worden, mijn intrede in het klooster zou doen.

Ik begon dadelijk met van alle familieleden en kennissen, die niet ter plaatse waren, afscheid te nemen, zoo ook van een tante, een zuster van mijn moeder, die Carmelitesse was te Boxmeer, in een klooster van een zeer strenge orde. Die tante vond het in het geheel niet goed, dat ik Ursuline zou worden en had graag gewild dat ik Carmelitesse werd. Hierin had ik niet veel zin en stelde tante tevreden, door te zeggen, dat wanneer het mij bij de Ursulinen niet bevallen zou, ik naar de Carmelitessen zou overgaan.
Van Mère Caroline kreeg ik een zeer lieven brief, waarin zij schreef dat de Révérende Mère zeer gelukkig was, dat ik het kloeke besluit had genomen om in het klooster te Echt te gaan. Ik moest daarvoor een bedrag van vier duizend gulden storten. Moeder zorgde voor dit bedrag; behalve een volledig uitzet, kreeg ik nog een prachtige piano mee. Alles was nu voor mijn vertrek geregeld; hoewel moeder vaak den wensch uitte, dat het mij nooit zou spijten het besluit om non te worden genomen te hebben, en zij eerder treurig dan blijmoedig gestemd was met het oog op het aanstaand vertrek, was ik daarentegen dol blij en gelukkig dat ik nu een nieuw leven, het kloosterleven, tegemoet ging. Immers de zusters en Mère Caroline vooral, hadden mij niets dan moois en heerlijks van dat leven verteld: waarom zou ik dan niet gelukkig kunnen worden?

DERDE HOOFDSTUK.

MIJN INTREDE IN HET KLOOSTER.

Het was den 10en Juni van het jaar 1881, dat ik afscheid van moeder, broers en zusters nam om naar het klooster te Echt te vertrekken.

Ik was nog geen achttien jaar; uit blijdschap dat ik gaan mocht en door het onbeschrijflijk verlangen het kloosterleven, waarover Mère Caroline mij zooveel goeds had verteld, nu zelf te leeren kennen, was ik in het geheel niet aangedaan; ik stortte zelfs geen traan en zóó had ik me met de gedachte verzoend, afstand te doen van het wereldsch leven, dat ik hartgrondig wenschte mijn ouderlijk huis nooit weer terug te zien!

Mijne oudste zuster bracht mij weg naar het klooster, waar ik met open armen werd ontvangen. Alle zusters waren buitengewoon hartelijk en een ieder beijverde zich mij aangenaam te stemmen en ik was overgelukkig zoo dicht bij Mère Caroline te kunnen zijn.

Eerst werd ik postulante, d.w.z. ik was nog in mijn gewone, wereldsche kleeding, maar moest het interne leven der religieusen meemaken.

Dit deed ik in den beginne zeer gewillig; van tijd tot tijd stribbelde ik wel eens tegen, maar langzamerhand deed ik alles wat mij opgedragen werd, hoewel het mij vaak zeer zwaar viel om al die ritualiën — die ik als jong meisje steeds nog als nonsens beschouwde — plechtig en ingetogen mee te maken.

Deze postulantentijd duurde zes weken en toen moest ik mijn wereldsche kleedij afleggen en als non (Religieuse) ingezegend worden. Mijn moeder, zusters en broers en ook eenige vrienden waren naar Echt overgekomen om die plechtige inzegening bij te wonen.

Ik werd dien morgen als wereldsche bruid gekleed in een wit moiré zijden japon, met een sluier voor en een krans op het hoofd. Twee kleine bruidsmeisjes leidden mij in alle plechtigheid naar het altaar. De pastoor vroeg mij toen: „Blijft U bij Uw besluit de bruid van Jezus te worden en de wereld vaarwel te zeggen?” waarop ik „ja” antwoordde.

Daarna werd ik door de twee bruidsmeisjes van het altaar weggeleid naar een aparte kamer, waar mijn nonnen-costuum klaar lag. Mijn lang haar werd afgeknipt en ik moest na het kloosterkleed aangedaan te hebben, weer terug naar de kapel om voor den priester neder te knielen. Deze gaf mij den zegen en wenschte mij veel geluk met mijn edelmoedig besluit in mijn nieuwen levensloop.

Ik gevoelde mij toen zoo akelig, die kleeding vond ik verschrikkelijk en alles was zoo leeg en zoo kaal om en op mijn hoofd. Maar ik had den eersten stap gedaan en kon niet meer terug: Ik was de voorloopige bruid van Jezus! Toen de mis uit was, gingen wij naar buiten; daar werd ik door moeder en overige familieleden en kennissen begroet en geluk gewenscht, zoo ook door alle medezusters van het klooster.
Ik hield me goed en ging daarna bij de zusters in de eetzaal (refectorium) ontbijten. Mijn familieleden en kennissen hadden zich intusschen in de spreekkamer (parloir) vereenigd en daar mocht ik eenige uren met hen doorbrengen. Het vertrek werd geheel voor ons bestemd en gesloten; men maakte muziek en heerlijk heb ik dien morgen nog gedanst; dit was als het ware mijn afscheid van het wereldsche leven.
Nadat familieleden en kennissen vertrokken waren, werd ik bij de Révérende Mère geroepen en toen werd mij alles voorgehouden, waaraan ik mij als non te houden had. Mijn Noviciaat, zooals men dat noemt, was nu ingetreden en ik moest mij van meet aan stipt houden aan hetgeen „de Heilige Regel" voorschreef.

VIERDE HOOFDSTUK.

MIJN NOVICIAAT.

Het eerste wat ik den volgenden dag moest aandoen was een nonnenkleed, oud, versleten en reeds groenachtig van kleur. Dit was mijn werkpak, terwijl het nieuwe kleed, dat ik aankreeg toen ik als Religieuse werd ingezegend, voor des Zondags bestemd was.
De Mère der novices was mijne directe meesteres, haar moest ik in alles gehoorzamen en dadelijk maakte zij gebruik van haar macht door mij een zeer moeilijke taak op te dragen: ik kreeg namelijk de zorg over de slaapzaal der pensionnaires op de derde verdieping. Dagelijks moest ik het vuile water in emmers naar beneden dragen en even zoovele emmers met schoon water weer naar boven. Hoe vaak ik de trappen op en neer moest met die zware emmers was niet te tellen. Daarna moest ik alle bedden opmaken voor de pensionnaires, en dat waren er heel wat. Zwaar viel mij dit ongewone werk, ik was het thuis niet gewend en als postulante had ik het niet te doen, maar ik was novice

en deed alles even gedwee, zonder een woord te zeggen.
Dan moest ik ook dagelijks surveilleeren bij de pensionnaires en wat vond ik het verschrikkelijk dat te moeten doen in dat oude versleten nonnenkleed, ik vond het zelfs vernederend, maar gelaten en stil verdroeg ik alles.
Voor en tusschen alle werkzaamheden had ik den Heiligen Regel te volgen, waarop de indeeling van den dag berustte en waaraan iedere non in het klooster zich natuurlijk moest onderwerpen. Deze was aldus:
Om 4 uur 's morgens moesten wij opstaan en zoo uit het bed den grond kussen en God knielend bedanken voor den verkwikkenden slaap, Hem biddende ons sterkte te geven, den dag moedig en opgeruimd door te brengen enz. enz.
Na gekleed te zijn, gingen wij naar de kapel, waar bij aankomst de vloer gekust moest worden. Wij verbleven aldaar anderhalf uur, deels zittende, deels knielende de meditatie doorbrengende over hetgeen door een van de oudere zusters uit den Heiligen Regel of uit een stichtelijk boek werd voorgelezen. Dikwijls gebeurde het dat ik dan in slaap viel, ik was nog zoo jong en de nacht had mijn van het werken vermoeid lichaam niet de noodige rust gegeven en bovendien vond ik al dat gedoe van den grond kussen en dat lange bidden onzinnig. Een stomp of duw van een der zusters maakte me

dan weer wakker en ik kreeg het verwijt dat ik in de kapel niet mocht slapen, het was toch Gods huis!
Ik was altijd blij als gedurende die uren in de kapel, de deur openging en de pastoor binnenkwam om de mis te lezen.
Als hij dan, na omgekleed te zijn, naar het altaar ging, moesten wij allen neerknielen en zoo blijven tot de mis afgeloopen was. Vóórdat de mis begon moesten wij allen ter communie gaan d.w.z. wij moesten op de communiebank knielen, de tong uitsteken, waarop de priester de heilige hostie legde, die wij, zonder dat de tanden hiermede in aanraking kwamen, moesten inslikken. Ons was wijs gemaakt dat door dezen ouwel in te slikken, Jezus' lichaam en geest in ons binnenste was gekomen. Daarna knielden wij weer neer en moesten bidden tot de mis ten einde was, hetgeen om 7 uur geschiedde.
In de grootste stilte en ingetogenheid traden wij dan de kapel uit om naar de refectoire (eetzaal) te gaan, waar een ieder in het diepst stilzwijgen zijn plaats innam. De Révérende Mère zegende dan de spijs en men at en dronk wat voorgezet werd, zonder de oogen op te slaan, slechts luisterende naar de stichtelijke lezing door een van de zusters gedurende dezen maaltijd gehouden. De Overste zat steeds aan het hoofd van de tafel, dan de oudere zusters en aan het eind de novicen en jongere zusters. De schotels kwamen natuurlijk het eerst bij

de Overste en zoo het rijtje af, zoodat wanneer zij bij ons kwamen er niet veel meer over was. Dikwijls stonden wij dan nog hongerig van tafel op en hoe vaak gebeurde het niet, dat wij jongeren bij het tafel afnemen op de restjes droog, zwart brood aanvielen als hongerige wolven.
Na het ontbijt, trouwens na iederen maaltijd moesten wij weer naar de kapel om God te danken en daarna ging iedereen aan haar werk, stilzwijgend en zedig.
Er mocht onder het werk geen woord worden gesproken, tenzij men iets te vragen had over het werk aan de Overste of aan een der medezusters.
Na het middagmaal werd de Vesper gezongen en om 4 uur was het weer koffiedrinken in de eetzaal. Een enkelen keer stond de Overste toe dat wij dan een half uurtje met elkaar praatten, maar gedurende het middagmaal, dat om 1 uur gehouden werd, mochten wij zelfs niet rondkijken, doch moesten onder het aanhooren van het voorlezen uit een of ander stichtelijk boek steeds op ons bord staren.
Aan dezen maatregel werd zeer streng de hand gehouden en indien wij daartegen zondigden, werden wij streng gestraft. Wij moesten dan eerst den grond kussen en werden daarna geblinddoekt. Zoo met den doek voor de oogen gebonden, moesten wij dan verder afeten.
Om half zes 's middags was het groote officie, dat een uur duurt. Daarbij moesten alle zusters tegen-

woordig zijn en alles gebeurde dan zingende in één toon. Dat was zóó eentonig, dat wij jongere zusters vaak door den slaap werden overmand; telkens hoorde men dan een boek vallen, dan hier, dan daar, maar wij waren na zoo'n dag dan zoo moe, dat zelfs de strenge aanmerkingen van de Mère der novices ons niet wakker konden houden. Zelfs de wetenschap dat de zware straf van een uur lang geknield te bidden met vooruitgestrekte armen ons zou worden opgelegd wanneer wij gedurende het groote officie in slaap waren gevallen, kon ons niet wakker houden.

'T Ergste van alles was het spionnensysteem dat op ons jongere zusters werd toegepast; wij konden niets doen of de Révérende Mère wist het; zoo mochten wij nooit op onze hakken loopen, steeds op de teenen; zitten met de knieën over elkaar was streng verboden, een houding intusschen die ik en vele jongeren bij voorkeur aannamen als wij moe waren. Maar begluurd en bespionneerd, moesten wij vaak daarvoor eene berisping van de Révérende Mère ontvangen. 't Was een hard bestaan dat wij jonge nonnen te leiden hadden!
Als ik soms eens mijn nood klaagde bij de andere Mères, dan werd mij steeds ten antwoord gegeven, dat ik het te zwaar opnam, dat het niets was, dat dit alles de proeftijd meebracht en dat als ik later aan alles gewend was, het wel van zelf zou gaan.
Ik was ongeveer 3 maanden non, toen ik het niet

langer meer kon volhouden en ik vroeg de Révérende Mère om het klooster te mogen verlaten; ik was nog novice en dus kon ik nog weg. Toen werd een ieder plotseling heel lief tegen me en deden zij alle moeite om mij maar in het klooster te houden onder het motief, dat men mij niet kon missen. Ik liet mij bepraten om te blijven, hoewel met tegenzin, want ik had toch al spoedig bemerkt, dat het kloosterleven geheel anders was dan men mij vroeger had voorgesteld. Steeds had ik gedacht, dat het onder de zusters lief en engelachtig toeging, maar helaas was het juist het tegengestelde van hetgeen Mère Caroline mij steeds verteld had, toen ik nog op het pensionaat ging. Het was een leven als kat en hond, steeds jaloezie en nijd onder elkaar, geen sprake van verdraagzaamheid en daarbij die spionnendienst, waarvan wij jongere zusters zoo te lijden hadden.

Op een dag kwam de novice Mère bij mij en zeide: „Je moet vandaag alle kabinets schoonmaken". Zonder eenige tegenspraak voldeed ik gewillig en vlug aan die opdracht en ik was al blij dat dat werkje achter den rug was, toen de Mère novice mij weer riep en vroeg of ik alle kabinets al schoongemaakt had. Op mijn bevestigend antwoord moest ik toen met haar mee, terwijl zij zeide: „Ik zal je eens laten zien hoe slordig jij werkt". Tot mijn niet geringe verbazing zag ik toen dat al die gelegenheden veel vuiler waren dan te voren; ik kreeg

een (onverdienden) uitbrander en moest weer opnieuw met dien schoonmaak beginnen. Wat bleek nu de verklaring te zijn van die vreemde opdracht? De Mère wilde mij eenvoudig beproeven of ik ook tegen zou spreken en daarom waren op haar last alle kabinets weer teruggebracht in een toestand die opnieuw schoonmaak noodig maakte.

Dergelijke dingen overkwamen niet mij alleen, doch iedere novice kreeg op een dergelijke manier haar beurt.

Zoo kreeg ik ook plotseling de order om iederen dag de bewaarschool (aan het klooster verbonden) voor de arme kinderen van het dorp, aan te vegen, wat ook een onzindelijk werkje was. En als er vacantie was, moest ik met de werkzusters mee aardappelen raspen voor meel. Zoo was het werken der novicen op het klooster.

Op een dag kwam de novice Mère bij mij, weer met iets voor mij geheel nieuws. Ik kreeg dan van haar de opdracht om, zooals de Heilige Regel zulks voorschrijft, mij iederen Vrijdag ter eere van Jezus te geeselen. Ik viel terstond uit met te zeggen: „Dat doe ik niet, ik vind het dwaas je zelf te slaan en te pijnigen". Maar de Mère begon te lachen en zeide: „Wij moeten dat allen doen, gij wilt toch geen uitzondering maken, gij wilt toch een goed réligieuse worden?" En zoo stond ik als novice reeds onder den invloed, ik beloofde het te doen en deed het ook den eersten Vrijdag, die kwam. Dat

geeselen gebeurde met de „discipline" zooals het instrument genoemd wordt, bestaande uit een houten handvat, waaraan tien lange, dikke koorden, die ieder in een dikken knoop eindigden. Iederen Vrijdagavond sloeg ik mij zelf dus gedurende vijf minuten met deze „discipline" en in den adventtijd zelfs tweemaal per week, namelijk iederen Woensdag en Vrijdag.

Zoo waren er meer van die zaken die de Heilige Regel voorschrijft. Reeds vertelde ik van de bepaling, dat men aan tafel niet mag opkijken en steeds aandachtig moet luisteren naar hetgeen uit den Heiligen Regel of uit een of ander stichtelijk boek wordt voorgelezen. Streng werd gestraft, indien men toevallig eens opkeek en doorgaans was het dan òf geblinddoekt verder eten òf midden in de eetzaal op de knieën, met het eten op een stoel voor zich, verder het maal gebruiken.

Vaak strafte de Révérende Mère, luisterende naar inblazingen van anderen (spionnensysteem), zonder eenig onderzoek vooraf en men moest om niet een nòg zwaardere straf te moeten ondergaan, maar blindelings gehoorzamen en niet vragen naar het waarom.

Zoo kreeg ik plotseling, voordat wij aan tafel gingen, van de Révérende Mère een straf met de woorden: „Je moet voor pénitentie dadelijk van alle zusters de voeten kussen". Ik deed dit heel gedwee

en zonder morren ging ik gedurende het eten de rij der zusters af om haar de voeten te kussen. Toen ik op mijn plaats aan tafel kwam, was er van het eten niet veel meer voor mij over, dat laat zich begrijpen.

Een volgende maal had ik in strijd met de „Silence" gehandeld. De zoogenaamde „Silence" (stilzwijgendheid) wordt in het klooster zeer streng volgehouden; men mag zonder strikte noodzakelijkheid met niemand spreken. Ik was op een keer mijn boekje te buiten gegaan en had een praatje gemaakt met een der zusters. Dit was door een der andere zusters gezien en .... overgebriefd of liever oververteld aan de Révérende Mère. Ik moest toen bij haar komen, op mijn knieën vallen en den grond kussen om vergiffenis te vragen. Daarna moest ik als pénitentie met uitgestrekte armen vijf maal Onze Vader en Wees gegroet bidden.

Zóó was het leven in het klooster te Echt. Een rijk klooster was het in geen geval, het was er wat armoedig, het eten was slecht en onvoldoende, d.w.z. voor ons zusters. De pastoor werd, als hij kwam, en dat gebeurde vaak, soms op zeer ongelegen uren, altijd op fijn eten onthaald met fijne wijnen en sigaren. Voor hem was niets te goed en wij hadden het erger nog dan sober. Maar ik was nog novice, begreep toen alles nog niet zoo goed; ik leefde, behoudens enkele tegenstribbelingen in mijn binnenste, naar een sleur, maar toen ik later alles

zag en zelf moest ondervinden hoe pastoors konden doen in woorden en in daden, toen begreep ik pas „hoe en waarom” de pastoor te Echt zoo vaak kwam en zoo fijn werd onthaald.

VIJFDE HOOFDSTUK.

MIJN EERSTE RETRAITE.

Nauwelijks eenige maanden religieuse of de groote „Retraite” begon. Dit was voor mij iets nieuws, want ik had het nog niet meegemaakt.

Een Jezuietenpater uit het klooster te Sittard was overgekomen om bij ons dien dienst te leiden, welke acht volle dagen moest duren. Gedurende dien tijd mochten wij geen woord spreken; steeds moesten wij bidden en ons zelven geeselen; daarbij nog zoo nu en dan aan de pénitenties voldoen welke de Révérende Mère ons met goedvinden van den Jezuietenpater opgaf.

Maar toch, niettegenstaande al het ernstige van de groote retraite hebben wij wel eens hartelijk moeten lachen.

Het was op een Vrijdag en er was een algemeene groote pénitentie. Wij waren vereenigd in de eetzaal en de Révérende Mère stond in ons midden. Nadat zij gebeden en 's Heeren zegen had gevraagd, riep zij tot ons allen: „Pour pénitence face contre terre et priez le patère”.

Dadelijk gingen wij lang uit op den grond liggen met het gezicht voorover. Wij moesten dan in die

houding blijven tot het Onze Vader uit was en de Overste het teeken had gegeven om weer op te staan. Maar wat gebeurde er toen dien dag? Terwijl wij nog het Onze Vader lagen te bidden, kwam een nieuwe postulante binnen met de soep. Zij wist nog niet veel van het kloosterleven af en toen zij, de eetzaal binnenkomende, daar alle zusters in één rij, gestrekt op den grond zag liggen, schrok zij zoo geweldig, dat zij de soepterrine op den grond liet vallen, en wegrende om in de keuken te vertellen dat alle zusters dood waren! Groote opschudding natuurlijk, waarbij nog de woede van de Révérende Mère dat zij geen soep kreeg dien middag. Onze nieuwe postulante kreeg een maand lang straf, maar er is toch lang om het geval gelachen.

De groote retraite wordt geheel geleid door den pater Jezuiet, die driemaal per dag predikt. Die preeken worden hoe langer hoe strenger; hoe meer de tijd nadert van biechten, d.i. de zesde dag der retraite, des te ernstiger houdt de pater Jezuiet in zijn preeken de zusters al het slechte en het kwade voor oogen en des te meer dreigt hij met hel en vagevuur, zóó zelfs dat vele zusters van angst niet kunnen slapen.

En groot, zeer groot zelfs is de invloed van den pater Jezuiet, die de groote retraite in het klooster leidt. De Révérende Mère ziet tegen hem op, beschouwt hem haast als heilig en al zijne handelingen als heilig. Alles mag en kan die pater doen,

al is het nog zoo gemeen. Hij wordt op zijn wenken bediend en die acht dagen in het klooster der zusters zijn voor hem, steeds omringd door enkele gedienstige, liefdevolle wezens, een waar leven in een Paradijs. Den zesden dag gaan alle zusters bij hem te biecht; hij zit dan in de sacristie en iedere zuster mag net zoo lang bij hem blijven als zij wil, al zou het ook den geheelen dag zijn, wat met sommige zusters wel eens gebeurde, en toch mochten wij daarover nooit praten, daarover mocht niets worden gezegd, want de biecht is heilig. Ik hoorde evenwel van zusters die, niettegenstaande alle intieme praatjes en vragen van den biechtvader gedurende de groote retraite, halsstarrig weigerden wat hij voorstelde, wat hij opdrong. Zij zouden namelijk zittend op zijn knieën biechten. Maar ook weet ik van zusters, die zulks wèl deden en daarin niets vreemds zagen, temeer niet, daar de pater haar onmiddellijk alle zonden kon vergeven. Den laatsten dag der retraite wordt het Te Deum gezongen en daarna de heilige communie gehouden; alles is vergeven en vergeten en volgens den pater Jezuiet begint men dan een nieuw leven!

Daarna komt er een dag feest, met een uitgebreid menu en vrijheid om den geheelen dag te praten met elkaar, behalve als wij ons bevonden in de gangen van de clôture, waar absoluut niet gesproken mag worden en waar men elkaar ontmoetende moet zeggen: „geloofd zij Jezus Christus".

ZESDE HOOFDSTUK.

TWEE JAAR IN HET KLOOSTER TE TILDONK.

Na mijne eerste retraite wilde de Révérende Mère volstrekt, dat ik voor een tijdje naar het klooster te Tildonk ging om daar verder mijn noviciaat door te brengen en, zoo het heette, mij verder te bekwamen in de Fransche taal. Alsof dit laatste niet even goed te Echt kon gebeuren, maar het was duidelijk, waarom ik weg moest. Ik had te veel opgemerkt en mijne onnoozele vragen aan andere zusters — die alles natuurlijk aan de Révérende Mère hadden oververteld — omtrent gebeurtenissen gedurende de groote retraite, omtrent het doen en laten van den pater Jezuiet, die tijdelijk in ons klooster logeerde, hadden argwaan gewekt; ik had te veel gehoord en gezien en mijn karakter was niet zóó, dat ik alles in stille schijnheiligheid kon bewaren. Dus ik moest weg en, gewend geraakt aan blinde gehoorzaamheid, schikte ik me in alles en maakte me voor de reis naar Tildonk gereed.
Op den bewusten dag van vertrek werd ik begeleid door twee zusters, Mère Angèle en Mère Joseph. Te

Mechelen aangekomen, moesten we op een trein wachten en brachten dien tijd door in een groot restaurant, waar wij ons zeer zedig om een tafeltje neerzetten. De zaal was overvloedig geëncadreerd met groote spiegels, waardoor het mogelijk was, dat Mère Joseph plotseling opstond met de woorden: „Kijk, daar zitten ook zusters, ik ga er even heen" en werkelijk liep zij die richting uit, tot groot vermaak van ons beidjes, die waren blijven zitten, omdat wij wel begrepen, dat het gezichtsbedrog was en Mère Joseph ons voor de vreemde zusters aanzag. Andere bijzonderheden gebeurden er niet op de reis en wij kwamen dienzelfden dag om half vijf 's middags in het klooster te Tildonk aan.
Wij werden door de Révérende Mère ontvangen, een groote, zware vrouw met een vuurrood gezicht. Zij gaf mij een zoen. Wat prikkelde mij haar baard, het was als een ongeschoren gezicht van een man. Later vertelde mij een der zusters in vertrouwen, dat de Révérende Mère zich tweemaal per week moest scheren. Zou het geen man zijn in vrouwenkleeding? dacht ik vaak. Ook haar stem was zwaar, niet vrouwelijk.
Het klooster was prachtig, maar had iets geheimzinnigs. In het Noviciaat werd ik aan de zusters novicen voorgesteld. Dadelijk voelde ik me aangetrokken tot een paar aardige, jonge novicen en de sympathie bleek later wederkeerig. Maar onze ver-

trouwelijke omgang duurde niet lang, er werd streng op ons gelet, wij mochten niet meer zoo met elkander praten en lachen, alle onderlinge vriendschap moest worden voorkomen.
Ook het werk was in dit klooster geheel anders ingedeeld dan in dat te Echt; zoo moesten alle novicen dagelijks ieder honderd slagen water pompen, voor ons een reusachtige arbeid.
Het eten was er zeer goed, maar nooit kregen wij er koffie, steeds thee en bij het eten volop bier. Het viel mij op, dat alle zusters er zoo bleek uitzagen als de muur en allen hadden aan tafel een fleschje met pillen — men vertelde mij dat het staalpillen waren — waarvan zij er twee in de soep moesten doen. Wij novicen aten aan het einde van de tafel. Ook hier werden aan tafel de gebeden gedaan en er werd over stichtelijke onderwerpen voorgelezen evenals te Echt, maar hoe meer wij naar de kapel gingen om te bidden des te liever de Overste dat zag.
Aan het klooster behoorde een boerderij, die aan den tuin grensde. De tuin zelf was onafzienbaar groot, geheel ommuurd en in het boschrijke gedeelte daarvan zagen wij vaak hazen en konijnen wegvlieden, wanneer wij kwamen aanwandelen. Dit wandelen geschiedde steeds onder toezicht van een oudere zuster. Vaak gingen wij dan ook eens een kijkje nemen in de boerderij, die keurig was ingericht en wat de stalling van het vee betrof zoo zin-

delijk als eenigzins mogelijk was. Ook was er een trap die naar de eerste verdieping leidde, daar werd op den zolder het hooi voor de koeien opgestapeld.
Een van de jongere zusters, Soeur Winifried, vroeg aan de Mère des novices: „Est-ce que c'est le dortoir des vâches?" (is dat de slaapzaal van de koeien?) Zij dacht dat de koeien elken avond naar boven gingen om te slapen, ik wil hiermede aantoonen hoe onervaren en onnoozel sommige zusters waren.
Het klooster zelf was zóó groot, dat men vaak niet meer wist welken kant men uit moest om naar bepaalde vertrekken of zalen te gaan. Zoo kwam ik op een dag voor een poort te staan en doorloopende bemerkte ik dat de vloer schuin afliep. En weer door een poort gaande kwam ik in een onderaardsche gang. Mijn jeugdige nieuwsgierigheid prikkelde me en ik liep behoedzaam verder; de gang werd hier en daar door een flauw lichtstraaltje verlicht. Hoe dit kon, bleek mij later bij een volgenden ontdekkingstocht; het waren kleine lichtkokertjes waar het zonlicht doorkwam. Hoewel ik toch angstig werd en een huivering kreeg, begrijpende, dat een en ander niet pluis was, liep ik door, totdat ik op een groote ijzeren deur stuitte, door zware hangsloten aan ijzeren kettingen afgesloten. Hoe meer ik die deur naderde, des te meer ik een akelige, weeë lucht rook, welke nabij de deur werkelijk walgelijk werd en mij haastig deed terug-

keeren. Wàt het was, wist ik niet, maar het was een lucht van bedorven vleesch of zoo iets, een lucht, die ik niet kon bepalen.

Eenige dagen later — weer die nieuwsgierigheid — ging ik nogmaals die onderaardsche gang in, vast besloten heel langzaam loopende alles eens goed op te nemen. Ik was nog lang niet tot de bewuste ijzeren deur gekomen, of ik ontdekte in een der zijwanden een kleine poort. Die door gaande, kwam ik op een portaaltje waar een smalle trap mij naar boven voerde. De trap volgend kwam ik ten slotte langs de kapel en stond toen op het portaal van de slaapzalen der novicen. Toèn begreep ik eerst recht, wat mij juist een paar avonden te voren was overkomen en wat mijn angst voor al dat geheimzinnige in dit klooster deed vermeerderen.

Ik was dien avond wat vroeger naar bed gegaan, omdat ik me moe voelde; de andere novicen waren naar de uitvoering, die de kostmeisjes gaven. Ik zou juist inslapen, toen het gordijn van mijn bed werd opengeschoven en ik aan mijn teenen werd getrokken. Ik trok mijn voeten terug en beefde van schrik. Ik kon geen geluid geven en kroop geheel onder de dekens, deze krampachtig dicht houdende. Zoo bleef ik, totdat de andere novicen na ongeveer een half uurtje van de uitvoering boven kwamen. Den volgenden dag vernam ik ook, dat de uitvoering vroeger geëindigd was dan men

algemeen had verwacht. Wie zou mij tijdens die uitvoering hebben willen lastig vallen? Of was men aan het verkeerde bed geweest?

Het geheim van de onderaardsche gang bleef mijn gedachten innemen en ik durfde met niemand er over spreken. Maar op een dag besloot ik, na het middagmaal stilletjes naar de slaapzaal der novicen te gaan en vandaar die geheime trap naar de onderaardsche gang af te dalen. Daar aangekomen liep ik behoedzaam verder en zag in een der zijwanden een traliedeur die aan stond. Voorzichtig stiet ik deze open en kwam toen weer in een smalle gang. Deze liep ik voorzichtig door, ook hier en daar verlicht, tot dat ik zachtjes hoorde praten en fluisteren. Mijn hart bonsde, maar moedig ging ik behoedzaam vooruit en kwam voor een houten deur te staan, die ook niet geheel dicht was. Loerend door de reet zag ik een klein vertrekje, goed verlicht, sober maar netjes gemeubileerd, met een bed, een paar stoelen, een tafel, waarop de lamp, een flesch wijn en glazen en tegenover het bed een rustbank, waarop, ik kon mijn oogen niet gelooven, een der nonnen met een pater in eene innige omhelzing lagen. Ik had genoeg gezien en angstig keerde ik terug. Zooiets had ik nooit kunnen denken; ik was zóó onder den indruk, dat mijn knieën knikten en ik over het geheele lichaam beefde. Geruischloos liep ik terug, hoe ik weer in het klooster moest komen, wist ik niet meer; ik schuifelde op goed

geluk af verder en gelukkig kwam ik weer op het hellend, maar nu stijgend gedeelte van de eerste onderaardsche gang. Alsof er niets gebeurd was, ging ik naar de recreatiezaal der novicen. Toen ik binnentrad vroeg de Mère mij of ik mij niet goed gevoelde; zóó ontdaan zag ik er uit. Maar ik gaf een ontwijkend antwoord en ging in een hoekje zitten om bij te komen.

Den volgenden dag vroeg ik aan een der zusters zoo langs mijn neus weg, waar die onderaardsche gang bij de kerk heen leidt. „O", kreeg ik ten antwoord en ik zag dat zij vuurrood werd, „ben jij daarheen geweest? En heb je daarvoor opdracht gekregen van de Révérende Mère?" Ik antwoordde ontkennend en toen zeide zij me, aan niemand te doen merken dat ik in die gang geweest was, want dat zou me in moeilijkheid kunnen brengen. Zij trachtte mij daarna nog uit te hooren, hoever of ik die gang was ingeloopen, of ik er soms iemand ontmoet of gesproken had, want het was de onderaardsche verbinding van het klooster met de pastorie. Ik hield me natuurlijk van den domme.

Langen tijd sprak ik met niemand over mijn tochten door die katakomben, maar later wilde het toeval, dat ik op een avond aan een der novicen, die lang voor mij in het klooster was gekomen, wat ervan vertelde; mijne ontdekkingen hielden zóó mijne gedachten bezig, dat ik behoefte had er met iemand over te praten. Ik kon dat met haar gerust

doen, zij zou mij niet verraden, wij voelden veel sympathie voor elkaar. Toen ik langzamerhand alles verteld had wat ik gezien had, vertelde zij mij, onder de belofte van het stilzwijgen er over te bewaren en nooit haren naam te noemen, wanneer anderen door strikvragen mij soms trachtten uit te hooren, wat haar als jong novice, toen juist een goed jaar geleden, was overkomen.

Zij was op een nacht wakker geworden en had zich noodzakelijk moeten verwijderen. Terug willende gaan naar de dortoir was de corridor in duisternis gehuld, omdat het nachtlicht intusschen was uitgewaaid. Al tastende en voelende langs den muur, kwam ze voor een opening, waarin een deur halfaan stond. Deze openduwende, zag ze in de verte een licht branden en liep daarop af. Bij het brandend lichtje gekomen, ontdekte ze, dat ze zich bevond op een plaats waar zij nooit geweest was, want de gang liep door en er vormde zich een eindje voorbij het licht een kruispunt van gangen. Niet wetende waarheen te gaan, liep zij een der zijgangen in en na een tiental schreden stond ze voor een trap die naar beneden voerde.

Zij zag toen juist dat twee andere zusters (nonnen) beneden aan de trap stonden, de eene hield een lantaarntje in de hand en de andere deed een luik dicht, waarna beiden de trap weer opgingen. Zij werd ontdekt en aan een streng verhoor onderworpen, waarna zij voor de Révérende Mère een

duren eed heeft moeten afleggen met niemand een woord te spreken over hetgeen zij gezien had. Veel begreep zij toèn niet van al dat geheimzinnige, maar beiden voelden wij wel, dat er iets verschrikkelijks was in die katakomben. Langen tijd later vertelde zij mij, dat het bewuste luik den put met ongebluschte kalk afsluit, een put, waarin alle kindertjes worden geworpen, die in het klooster worden geboren en niet m o g e n blijven leven. Meer wilde zij mij niet vertellen en ze was zoo nerveus, dat ze na het verhaal in tranen losbarstte.
Even geheimzinnig als het klooster te Tildonk mij scheen, even eigenaardig en vreemd vond ik den dienst in het klooster.
Wij moesten om te beginnen 's morgens om 4 uur opstaan en dadelijk den grond kussen. Wij stonden onder de bevelen van de Mère der novicen, Mère Andrée, een dwerg-vrouwtje; zij was zóó klein dat als zij aan tafel op een bijzonderen voor haar gemaakten stoel zat, slechts haar hoofd zichtbaar was. Eten deed zij nooit aan tafel, zij zat maar wat te dommelen. Toch hadden wij veel eerbied voor haar, omdat ze ook zoo bijzonder knap was. Als bijnaam had ze „La poupée de la Révérende Mère", omdat zij, wel eens met de Révérende Mère op reis gaande, steeds als een pop in den trein getild werd, daar zij de hooge treeplanken der wagons niet kon bestijgen.
Een dagverdeeling zag er als volgt uit:

Bij het aantrekken van elk kleedingstuk een voorgeschreven gebed doen; wanneer alle kleedingstukken en dus alle gebeden waren aangedaan, gingen wij naar de kapel voor de meditatie. Dat begon met den grond kussen en knielende, elk voor haar bankje, een kapittel uit den „Heiligen Regel" aanhooren. Daarna mochten wij zitten en een uur lang het voorgelezene overwegen; vervolgens las een pater Jezuiet de mis.
Als die groote oefening voorbij was, mochten wij ons ontbijt, bestaande alleen uit brood en thee, nuttigen in de eetzaal, waarbij weer een stuk uit den „Heiligen Regel" werd voorgelezen. De oudere zusters begonnen daarna haar lessen te geven, terwijl de novicen werkten: de groote gangen vegen en dweilen, om de beurt water pompen, messen slijpen en wat de Mère de novicen verder opdroeg. Praten mochten wij niet, er moest „silence" zijn. Om elf uur moesten de novicen naar de kapel.
Om twaalf uur was er maaltijd. In de groote eetzaal waren drie bierpompen voor zwart, licht en donker bier. De novicen bedienden om de beurt en bijna altijd had er een haar penitentie te doen, opgelegd door de Révérende Mère. Na den maaltijd was er een uur „recreatie" en werd er alleen over stichtelijke onderwerpen gesproken, waarop allen naar de kapel moesten voor den Vesperdienst, waarbij we onze Latijnsche gebeden moesten zingen. Dan volgde weer arbeid: les geven of les nemen. Tegen vijf uur

kregen we thee met een koekje en om vijf uur moesten alle zusters naar de kapel om het groote officie te zingen, dat een uur duurde. Daarop volgde nog een half uur meditatie.
De tijd voor het avondeten was nu aangebroken, gevolgd door een recreatie. Om acht uur werd het avondgebed in de kapel gehouden. De Révérende Mère gaf alle zusters den zegen, waarna wij in alle stilte naar de slaapzaal trokken.
Zoo was de dorre dagverdeeling. Zelfs bij ons huiselijk werk moesten we ons wezen geweld aandoen; ons werd alles opgelegd: silence, stichtelijkheid, meditatie, en men leeft er voortdurend in vrees dat men de menschelijke natuur niet genoeg verzaakt. Al het andere heet wereldsch en is veroordeeld ter wille van een devotie, die toch maar kunstmatig is, onecht, gehuicheld.
Eens in de week hadden we groot kapittel; in de groote zaal was dan de Révérende Mère op haar troon gezeten en alle zusters, oude en jongere, om haar heen vereenigd. Nadat de Révérende Mère een stuk uit den Heiligen Regel had voorgelezen, moesten wij twee aan twee voorkomen en voor haar knielen; na den grond te hebben gekust, moesten wij ons zelf aanklagen over hetgeen wij dien dag hadden misdreven en uitspreken hoe wij tegen den Heiligen Regel hadden gezondigd. Daarvoor bestonden formules zooals „Ma mère, je m'accuse très humblement d'avoir manqué au sainte silence",

of: à la Modestie, of: à la sainte obéissance, dan wel: à la sainte pauvrété, en dan het feit vermelden, dat men gepleegd had bijv. met de woorden: „en regardant par la fenêtre", enz.
De Révérende Mère hield dan een toespraak en strafte met de woorden: „Pour pénitence, priez „trois Avé's, face contre terre". Soms kregen wij als straf met bloote knieën en uitgestrekte armen vier „Onze Vaders" te bidden, of ook moesten wij ons vijf minuten lang geeselen. Andere straffen waren nog de voeten van alle zusters te kussen of geblinddoekt aan tafel te eten, maar de zwaarste straf was wel het verbod van in geen acht dagen in de recreatiezaal te mogen komen. In deze zaal mochten wij 's avonds onder toezicht van de Révérende Mère bijeenkomen en met elkaar praten, echter alleen over stichtelijke onderwerpen, nooit over wereldsche zaken. Deed men zulks tòch en werd het gesnapt, dan stond daar weer straf op. Doorgaans werd men afgezonderd of weggestuurd naar de kapel om op de bloote knieën een half uur lang God om vergiffenis te vragen! Op zoo kleinzielige wijze werd er tucht gekweekt en ...... schijnheiligheid bevorderd.
Op een dag maakte ik mee, hoe een der novicen een uitgesproken straf onderging. Haar was door de Révérende Mère gezegd: „Pour pénitence baissez la terre". Het was juist winter en er lag sneeuw. De gestrafte begon met den vloer te kussen van de

kapel, waar zij zich toen bevond, maar bedacht zich dat wellicht met „la terre” de grond, of liever gezegd, de bloote grond bedoeld werd. Ze begaf zich in haar ijver naar buiten, verwijderde met de handen wat sneeuw en gekomen op een donker plekje, dacht zij den grond te zien, waarop zij zich vooroverboog en dien kuste. Helaas zag zij niet, dat op die plek het vuil van een beest lag en moest zich met een vies gezicht naar binnen haasten, waar andere novicen het lachen niet konden laten. Zoo verging het met den ernst van de straf en zoo was in afzondering van de wereld God weer eens gediend.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

DE BIECHT.

Het ergste van al vond ik de biecht, waaraan wij ons in het klooster éénmaal per week moesten onderwerpen. Er werd dan een pater of pastoor voor ons aangewezen. Hij mocht alle mogelijke vragen stellen en er zijn biechtvaders geweest, die gruwelijk gemeene vragen deden. Ik vond het een schande dat zoo iets kon en mocht gebeuren tegenover jonge meisjes die wij, novicen, toch allen waren.

Er waren daarentegen ook nonnen en oudere mères, die niet ontkenden dat zij verliefd op hun biechtvader waren en ik heb aan eene, die wel twee uren lang met den pater in den biechtstoel bleef en er vuurrood uitkwam, eens botweg gevraagd: „Zeg, wat voer je in dien biechtstoel toch uit, je bent zeker verliefd”, waarop zij volmondig bekende: „Ja, hij is ook een lieve pater, hij noemt mij zijn engel, zijn lieveling; o, als jij óók zoo'n biechtvader krijgt, zal je het wel prettig vinden”. De biecht is heilig, daarom mag er niet over worden gesproken en ook daarom wordt de biecht wel eens misbruikt

tot verleiding. Dit gebeurt meestal bij de jongere nonnen, ook wel bij mères natuurlijk, die, wat heel begrijpelijk is, behoefte gevoelen haar hart eens uit te storten bij een ander dan de Overste. Als de biechtvader dat weet en begrijpt en ook de bekentenis heeft gekregen, dat de Overste haar niet erg goed gezind is — wat heusch geen uitzondering is — gaat hij vaak over tot troosten met allerlei lieve woorden. Ook ik biechtte eens bij zoo'n pater, ook ik vertelde hem dat de Overste mij niet goed gezind was en dacht, dat hij mij moed zou inspreken; dat deed hij ook de eerste keeren door te zeggen, dat ik altijd bij hem troost kon vinden, maar later werd het: „Maar kind, luister eens, dit alles moet echter het diepste geheim van je hart blijven, al is het vleesch zwak, de wil is toch goed, en de wil van God is dat wij Hem lief hebben en dienen en dat kunnen wij toch ook doen, al hebben wij elkander lief; ik heb alles voor je over, als je nu maar doet wat ik je zeg, dan zijn God en ik tevreden, en werkelijk het is geen zonde, bovendien kan ik je toch alles vergeven en je bent voor God weer heelemaal rein en zuiver". Maar een goede geest was mij nabij, ik had een ingeving dat hij iets onzedelijks voor had en liet hem dat onwillekeurig door mijn houding en mijn onrust bemerken. Hij hield op met zijn lief gevlei, de biecht liep spoedig af.
Maar wat heb ik daarna niet voor mijne houding

tegenover dien biechtvader moeten boeten! Er werd met geen woord over die biecht gesproken, doch aan de behandeling van de Overste kon ik merken dat zij er van wist en zij maakte mij het leven in het klooster zóó onaangenaam, dat ik mij soms liever dood wenschte dan in het klooster te moeten blijven.
Op een dag dat ik weder biechten moest, was de pater buitengewoon vriendelijk en lief jegens mij. Ik had veel verdriet van de behandeling, die ik weder van de Overste te verduren had gehad. Zij wist niet hoe zij mij het leven onaangenaam en ondragelijk zou maken. De biechtvader troostte mij met de woorden: „Moed houden, kindlief. God zal je kracht geven om alles met liefde te dragen, je weet dat God liefde is, en Hij verlangt niets anders van ons dan dat wij Hem dienen met een opgeruimd hart. Luister naar mijn raad, geef je hart aan God en je lichaam aan mij."
Dat ik hierover ten zeerste verontwaardigd was, en van af dien tijd walgde van al wat maar eenigzins met het kloosterleven en den katholieken Godsdienst in verband stond, behoef ik den lezer zeker niet te zeggen.
Intusschen was ik al weer twee jaar te Tildonk als novice geweest en ik moest weer terug naar mijn moederklooster te Echt, waar ik dan eindelijk mijn belofte tegenover God voor eeuwig zou afleggen.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

TERUG NAAR MIJN MOEDER-KLOOSTER TE ECHT.

Men was in het klooster te Echt al op mijn komst voorbereid, dat kon ik zoo aan alles merken en de Mère der novicen, die toen ik pas te Echt in het klooster kwam, mij vaak het leven zoo zuur had gemaakt, lachte vriendelijk en begroette mij o, zoo lief! Maar ik was het nog niet vergeten wat er vroeger gebeurd was. Ik hield toen zoo veel van Mère Caroline, om wie en door wie ik feitelijk in het klooster was gegaan en ik zondigde nog wel eens tegen de verbodsbepalingen van de Mère der novicen, dat ik nooit tegen een oudere zuster mocht praten. Van tijd tot tijd schreef ik Mère Caroline dan een briefje en kreeg ik een lief woordje van haar terug, een belofte dat z ij m ij dan zou aanspreken en af en toe schrijven. Ik bewaarde haar briefjes in een portefeuille, die ik 's nachts onder mijn hoofdkussen legde. Maar op een morgen werd ik wakker en mijn portefeuille was weg. Kort na het opstaan werd ik bij de Mère der novicen geroepen, die mij de briefjes uit mijn portefeuille toonde en zeide: „Je weet dat er groote straf staat

op het bezit van brieven; je hebt ze heimelijk onder het hoofdkussen verstopt".

„Ja", antwoordde ik, „dat weet ik, maar ik wist niet, dat U zoo geniepig was om als een dief in den nacht, terwijl ik sliep, dat alles stilletjes onder mijn kussen weg te halen, zulke geniepigheden had ik in het klooster niet verwacht".

Zij vond mijn antwoord vreeselijk brutaal en klaagde mij bij de Révérende Mère aan, van wie ik natuurlijk straf kreeg. Deze bestond uit een afzondering van de andere zusters gedurende veertien dagen; ik mocht met niemand spreken en als ik tot inkeer was gekomen, moest ik de Mère der novicen vergiffenis vragen.

Ik heb het gedaan, ik heb haar, om van de straf af te komen, vergiffenis gevraagd, maar tot heden haat ik nog die valsche zuster.

Nadat ik eenigen tijd te Echt terug was, werd ik na een acht dagen retraite voor mij alleen (groote stilzwijgendheid, gedurende welken tijd ik moest vasten en met niemand mocht praten en àls ik iets te vragen had, moest ik het aan de Mère der novicen doen) door de Révérende Mère en de andere zusters goed bevonden mijn belofte van gehoorzaamheid, kuischheid en armoede af te leggen. Echter was intusschen mijn moeder gestorven en daar mijn broer toen voor mij *f* 4000.— aan het klooster moest storten, waarin hij niet veel zin had, werd de hulp ingeroepen van den notaris Russel. Deze

maakte eene acte op, die ik zonder haar gelezen te hebben moest onderteekenen; mijn broer werd gedagvaard om het bedrag te betalen en zulks gebeurde toen ook.

Gedurende die acht dagen retraite kwam elken dag een pater bij ons preeken om den grooten dag, waarop ik voor goed de bruid van Jezus zou worden, voor te bereiden.

Eindelijk brak die dag aan. Eerst moest ik de heilige communie doen en daarna mijn belofte afleggen voor eeuwige gehoorzaamheid, kuischheid en heilige armoede. Den dag te voren waren wij allen in de kapel vereenigd, ik moest lang uit op den grond liggen met mijn gelaat ter aarde gekeerd. Alle zusters stapten toen een voor een over mij heen, wat wilde zeggen, dat ik voor de wereld niets meer zou zijn en mij zou laten vertrappen. Zooals de klei is in handen van den pottenbakker, zoo zou ik moeten zijn onder leiding van de Révérende Mère, de plaatsvervangster van God in het klooster!

Wel was ik nu non geworden, wel had ik nu mijn tweede belofte afgelegd, maar daarom mocht ik nog niet met de ouderlingen spreken. Dat ging langzamerhand en zoo langzamerhand kwam ik ook achter de geheimen van het kloosterleven. Ik was eigenlijk nog te naief, nog te onschuldig, anders had ik alles veel eerder begrepen. Langzamerhand zag ik óók in, dat het leven in het klooster

een en al schijnheiligheid was en dat de waarheid steeds onderdrukt werd waar men het wilde. Toch was ik nog zoo onder den invloed, dat ik vooral na mijn professie doorgaans blindelings gehoorzaamde en als een speelbal van de Révérende Mère soms de vernederendste dingen deed, alsof het zoo hoorde. Aan goeden wil heeft het mij over het geheel niet ontbroken.

Kort na mijne professie werd ik zwaar ziek en toen kon ik in het kloosterleven niet zien wat ik er mij van had voorgesteld. Ik ondervond niet, wat men er mij van had voorgespiegeld. Waar was bij mij en bij zoovele anderen de rust, de vrede? Waar bleek nu echt de voldoening van het Gode gewijde leven in afzondering? Diep teleurgesteld verlangde ik gedurende mijn ziekte innig naar den dood; ik bad er God om, maar ik bleef leven, mijn tijd was nog niet gekomen. De dokter kon mij aanvankelijk niet genezen, doch eindelijk gelukte het een specialist uit Wasserberg, dicht bij Echt gelegen, mij na een strenge kuur geheel op de been te brengen.

Veel liefde en genegenheid ondervond ik gedurende mijn ziekte van zuster Maria, de portiresse. Zij was de rechterhand van de Révérende Mère en groot, zeer groot was haar invloed op de Mère. Wat zuster Maria wenschte, gebeurde, zoover wist zij het bij de Révérende Mère te brengen. Leed ik vroeger als novice vaak honger, nu kon ik niet kikken of ik kreeg de heerlijkste ziekenkostjes. En

alles deed de Mère om mij het leven zoo aangenaam mogelijk te maken. Ik kwam daardoor geheel onder haren invloed. Toen ik weer beter was, moest ik elken dag bij haar in de spreekkamer komen en dan zoende zij mij en liefkoosde mij wel een uur lang. Zij zoende mij op den mond, streelde mij en noemde mij haar engeltje. Maar ik walgde langzamerhand van dat zwoele gedoe en op een goeden dag zeide ik haar, dat ik niet meer op haar schoot wilde zitten en mij ook niet wilde laten afzoenen en streelen, waarvoor ik ook niet in het klooster was gekomen. Zij was toen zeer terneergeslagen en durfde mij niet meer aankijken. Zij was erg bang, dat ik haar zou verklappen, maar ik beloofde haar alles geheim te zullen houden, mits zij mij met rust zou laten. Dat heeft zij dan ook gedaan.

De tijd ging langzaam voorbij en allengskens kon en mocht ik mij bij de ouderlingen aansluiten en de vele kloostergeheimen gingen toen niet meer buiten mij om.

Op een dag werd Mère Caroline, onder wier invloed ik non geworden was, ziek. Zij had iets aan haar knie en moest naar het hospitaal te Maastricht, waar zij onder behandeling kwam van dokter Van Kleeff. In het hospitaal kreeg zij veel bezoek van den Franciskaner pater Célestinus, dien ik nog als pensionnaire op het klooster heel goed heb gekend. Hij bezocht Mère Caroline veelal in de schemeruurtjes en hunne verhouding werd

waarschijnlijk te innig, waardoor zij gewetenswroeging kreeg en alles aan haar biechtvader, een Jezuiet, vertelde wat zij met Pater Célestinus (Franciskaner) uitgevoerd had. Plotseling werd Mère Caroline naar het klooster te Echt teruggeroepen en pater Célestinus mocht geen voet meer in het klooster zetten. Ik kwam dit alles te weten van zuster Maria ...... mijn vriendin, want op een dag was er eene groote processie door het dorp en deze kwam ook voorbij ons klooster; pater Célestinus behoorde tot de processie en toen vroeg ik zoo aan zuster Maria, waarom pater Célestinus toch nooit meer in het klooster kwam. „O", zei zij toen, „je mag er met geen mensch over spreken, maar die pater Célestinus en Mère Caroline zijn te ver gegaan en de gevolgen bleven niet uit; daarom wordt Mère Caroline nu zoo streng behandeld, zij heeft het ook wel verdiend, maar ik zeg je nog eens, spreek er met geen sterveling over, want dat zijn de diepste geheimen van het klooster".

Ik was verstomd toen ik het hoorde, want nooit had ik gedacht, dat zoo iets mogelijk zou zijn en dan nog wel met Mère Caroline, van wie ik zooveel hield en die ik als heilig beschouwde!

Mère Caroline kwam terug en werd afgezonderd. Ik behoorde reeds tot de ouderlingen, zou dus met haar mogen spreken, maar niemand werd tot haar toegelaten, want „zij was hoogst ernstig ziek"

werd er dan gezegd. Maar ik wist wel, welke „ziekte" zij had.

Na een langen tijd, wel ruim zes maanden, kwam Mère Caroline weer in ons midden, zij was vroolijk en opgewekt en deed alsof er niets was gebeurd.

Maar wij konden het haar aanzien, dat zij veel verdriet had, en aan wien kon zij dat uiten, bij wien kon zij troost zoeken? Bij haren biechtvader?

Langzamerhand begon zij er hoe langer hoe slechter uit te zien en de dokter constateerde tering!

Mijne heilige gevoelens voor het kloosterleven verdwenen, ik begon die schijnheilige pastoors te haten, die zelfs een Mère Caroline verleidden met hun valsche taal, hun zoetsappig gepraat!

Op een dag gebeurde er weer iets in het klooster, waarvan het gedrag van zoo'n biechtvader de oorzaak was. Er was plotseling eene groote consternatie; de oudere zusters liepen heen en weer met bezorgde blikken, de Révérende Mère en de portiresse zuster Maria spraken vlug en zacht met elkaar, al gebaren makende; toen nam ik een gelegenheid te baat om zuster Maria alleen te spreken om haar te vragen wat er toch te doen was. Zij vertelde mij dat uit het Carmelitessen klooster, niet ver van het onze staande, een van de zusters, eene Oostenrijksche gravin, over den muur gevlucht was en, onbekend hier in het land, niet wetend waarheen zij moest gaan om hulp te vragen, was zij naar ons klooster geloopen. De reden van haar vlucht was,

dat een pater bij wien zij te biecht ging, haar onheilige, ontuchtelijke voorstellen had gedaan. Zij was zoo verontwaardigd, dat zij dadelijk den biechtstoel uitgeloopen was en langs een ladder over den muur was geklommen.

Ik mocht even door tusschenkomst van zuster Maria met haar kennis maken; het was een zeer mooie, aristocratische dame, met een allerliefst gezicht, maar ik mocht niet te lang met haar praten.

Er werd dadelijk om haren broer in Oostenrijk getelegrapheerd, die haar een paar dagen later kwam halen.

Ja, zoo gaat het steeds; de biechtvader is altijd onschuldig; tegen hem mag geen aanklacht worden ingediend, dat bestaat niet, en de gevolgen van alles worden diep geheim gehouden; het kind wordt in een weeshuis onder gebracht of met een dichtgeknepen neus in den put met ongebluschte kalk geworpen!

Het was niet alleen te Echt of Tildonk waar zulke toestanden heerschten, in ieder klooster gebeuren zulke zaken. Ik vernam dat van vele ouderlingen, die meer dan twee kloosters hadden gezien. En dan de groote invloed van den pater-Overste, die alles vermag en de Révérende Mère bij alle verkeerdheden die zij of een harer ondergeschikten bedrijft, in bescherming kan nemen!

Uit Indië kregen wij op een dag een nieuwe zuster, een dochter van kapitein Dupuis, Mère

Marguérithe genaamd. Zij was erg leelijk en zag er als een baboe uit, donker en met een grof gezicht. Maar zij was zeer geestig en omdat zij zulke ontzettende verhalen deed, bijna ongelooflijke, beschouwden de Overste en de andere zusters haar als een soort wondermensch. Zoo vertelde zij, dat zij, eenige maanden oud in de wieg liggende, door een toeval aan een wissen dood ontsnapte. Haar vader moest op dien morgen uitrukken, het was in Atjeh, en toen hij afscheid van zijn kindje wilde nemen, zag hij, dat een slang zich om haar middel gekronkeld had; hij trok zijn sabel, stak die tusschen slang en kind en vermorselde toen het ondier. Dergelijke verhalen waren voor ons ongewoon en verwierven ongekende belangstelling voor den hoofdpersoon, die ze ons mededeelde.

Mère Marguérithe was een echt ondeugende zuster, die ook precies deed wat haar aanstond, voor niemand bang was, zelfs voor de Overste niet. Zij vertelde ons zooveel over Indië, dat mij langzamerhand de lust bekroop ook eens dat land te zien. Ik dacht er lang over na, besprak veel met Mère Marguérithe en op een goeden dag vroeg ik de Overste toestemming naar Indië te mogen gaan.

„O, neen", zeide de Overste, „dat zal nooit gebeuren, je bent veel te wereldsch aangelegd en als je in Indië bent, loop je er uit. Weet jij wel, dat wij alleen menschen naar Indië zenden, die hier niet

deugen en wil je dan ook tot dit minderwaardig soort menschen behooren?"

„Ja", zei ik, „laat mij dan tot dat soort menschen behooren, maar ik wil graag naar Indië en als U mij niet laat gaan, dan heb ik een voorgevoel, dat ik hier ziek zal worden en U toch niets aan mij zult hebben".

Kort daarop werd ik werkelijk ziek en toen beloofde de Overste mij, dat als ik weer beter zou zijn, mijn overgang naar Indië nog eens overwogen zou worden. Ik herstelde, en mijn verlangen voor de zooveelste maal weer kenbaar makende, antwoordde de Révérende Mère: „Als jij iemand hier in jouw plaats krijgen kunt, die muzieklessen kan geven, zal ik nog eens over je gaan naar Indië denken". Zoo werd ik afgescheept en ik zocht hulp bij de pastoors en paters, maar deze zeiden allen eenparig: „Als jij naar Indië gaat, dan loop je er uit", en zoo meer; zoo had ik van die zijde ook al geen steun te verwachten.

Eindelijk kwam er een lichtpunt. Eene Overste uit Indië zou ons klooster een bezoek brengen om tevens eenige zusters uit te zoeken, die met haar mede terug zouden gaan. Zij kwam dan ook en ik maakte met haar kennis; zij was buitengewoon hartelijk en vriendelijk, vooral toen ik haar mijn verlangen had kenbaar gemaakt.

„O", zeide ze, „als jij zelf mee wilt naar Indië, wat hoofdzaak is, dan speel ik de rest wel klaar met

je Overste", maar deze laatste wilde er niets van weten, zoolang ik geen vervangster had voor de muzieklessen. Zelfs de belofte van Mère Augustine, zoo heette de Overste uit Indië, om, indien ik met haar mee mocht, de kapel opnieuw te doen schilderen, en te voorzien van mooi gebrande glasruiten, kon de toestemming tot mijn vertrek niet bewerkstelligen. „Wij moeten nu maar in alles berusten, Mère Cécile (zoo werd ik genoemd) en alles aan God overlaten, wij moeten geduld hebben", was al wat Mère Augustine mij tot troost zeggen kon bij haar vertrek van ons klooster.

Te voren deelde ik haar echter mede dat te Berlijn een vriendin van mij woonde, een zekere Adèle Kemmerich, een mooi en zeer knap meisje, dat hoogst bekwaam was in muziek, diploma's had en veel pianolessen gaf. Mère Augustine schreef alles op en beloofde me nader op deze zaak terug te komen, ik zou er wel meer van hooren, zeide zij mij. Langen tijd hoorde ik niets meer van mijn gaan naar Indië; Mère Augustine was ook nog niet teruggegaan, zou volgens zeggen te voren nog enkele dagen te Echt komen logeeren.

Als wij 's avonds in de recreatiezaal zaten, liep het gesprek meestal over Indië en de verschrikkelijkste verhalen werden er dan gedaan: er waren alleen zwarte menschen, veel wilde dieren, men at daar alleen rijst, het was er onhoudbaar warm; dat strekte allemaal tot inboezeming van vrees voor

het verre land. Ik bleef toch bij mijn verlangen, meer omdat ik genoeg had van het onwaarachtig bestaan in het klooster te Echt dan om eenigen indruk dien ik van Indië had gekregen uit verhalen. De Révérende Mère en andere zusters beijverden zich om mij het leven in het klooster te Echt nu zoo aangenaam mogelijk te maken en in alles mijn zin te geven.

Zelfs op malle voorstellen ging men in. Zoo gebeurde het eens, dat een der Mères mij vroeg of ik geen middel wist om de luis, die zich op onze bloemen en planten voor de ramen had vastgenesteld, te verwijderen. „O", zeide ik, „een uitnemend middel is sigarenrook; er moet rook geblazen worden tegen de luis, dan gaat ze dood". „Ja, maar wie moet dat doen, wij kunnen den pastoor toch niet vragen onder die planten te gaan zitten rooken?" „Neen", zeide ik, „maar ik wil dat wel doen, ik kan wel rooken, als het maar lichte sigaren zijn". De portiresse, zuster Maria, werd geroepen en kreeg opdracht lichte sigaren te koopen en ik ging iederen ochtend met zoo'n sigaar onder de bloemetjes zitten dampen! Dat vond ik een grap, maar vele zusters vonden het onbehoorlijk, vonden het te wereldsch, maar met haar afkeuring werd toen geen rekening gehouden.

Het verlangen naar Indië, naar het mij onbekende, maar zoo belangwekkend land, maakte me zenuw-

achtig en bezorgde me slapelooze nachten, en als ik sliep, droomde ik de onzinnigste dingen.
Zoo droomde ik eens op een nacht dat een oude heer met langen witten baard op mij toekwam, de hand naar mij uitstrekte en zeide: „Kom mee kind, je behoeft niet bang te zijn, ik zal je wel helpen en zorgen dat het je goed gaat". Ik zag dat hij onder een hoogen palm stond en dat zwarte apen er in klommen.
Dezen droom vertelde ik aan de Overste, die er een teeken in vond, dat ik tòch naar Indië zou vertrekken, maar dat het wachten was op een vervangster voor de muzieklessen. „Die oude man", zeide zij, „is de heilige Joseph, die jou in Indië werkzaam wil hebben".
Plotseling hoorden wij op een dag dat Mère Augustine zeven zusters bijeen had gekregen, die met haar naar Indië zouden gaan. Ik was zeer verdrietig, daar er gezegd werd, dat zij nu wel spoedig zou vertrekken. Den volgenden dag werd ik bij de Révérende Mère geroepen, die mij een aan haar gerichten brief toonde van mijn vriendin Adèle Kemmerich uit Berlijn, waarin zij schreef roeping te gevoelen non te worden en of zij in het klooster te Echt hare intrede mocht doen. De Révérende Mère beschouwde dit alles als een bestiering van God, dat i k naar Indië zou vertrekken. Mère Augustine logeerde te Venraai en er werd aan haar getelegrapheerd of ik nog mee kon. Het bleek, dat er op

de boot geen plaats meer voor mij was, maar Mère Augustine liet nu een der zeven zusters uitvallen en nam mij in haar plaats. Wat was ik gelukkig! Toen mijn vriendin Adèle uit Berlijn in het klooster te Echt aangekomen was, reisde ik den volgenden dag af naar Roermond, waar ik een dag en een nacht bij de Franciscanessen logeerde, en waar ook Mère Augustine verblijf hield. Den volgenden dag moest ik mijne opwachting maken bij monseigneur en toen hij mij het een en ander vroeg omtrent het klooster te Echt, heb ik hem alles onomwonden verteld, alles en alles, ook dat pastoor Menten over alles in dat klooster de baas speelde, over iedereen, dat hij daar steeds lekker te eten en te drinken kreeg en wij zusters honger leden; dat hij openlijk veel genegenheid toonde voor enkele zusters en dat de Révérende Mère alles goed vond en oogluikend alle mogelijke dingen toeliet die pastoor Menten beliefde te doen. Het was dan ook meer dan schandalig hoe hij als biechtvader was opgetreden. Later hoorde ik dat hij een veertien dagen na mijn gesprek met monseigneur naar een uithoekje van Limburg was overgeplaatst.
Op verlangen van mijn zuster, die getrouwd te Linne aan de Maas woonde, en na verkregen toestemming van Mère Augustine, liet ik nog mijn portret als non maken. De photograaf vond, dat ik voor een réligieuse te vroolijk keek, maar ik was toen ook zoo innig blij, dat ik naar Indië mocht,

dat onwillekeurig die blijdschap zich op mijn gelaat afteekende.
Ik bracht het portret zelf naar mijn zuster, bij wie ik voor ons vertrek uit Roermond nog een dagje doorbracht en mij kostelijk met haar en hare twee kindertjes vermaakte. Onder geleide van Mère Augustine vertrokken wij uit Roermond naar Amsterdam, vanwaar de groote reis naar Indië, naar het land mijner droomen, zou beginnen.

NEGENDE HOOFDSTUK.

MIJN REIS NAAR INDIË.

Te Amsterdam aangekomen gingen wij naar het nonnenklooster aldaar, waar wij dien nacht zouden logeeren. Den volgenden middag vertrok de boot, de „Prins Alexander".
Den morgen van vertrek kwam mijn broer, die te Amsterdam woonde, mij nog even groeten en gaf me als herinnering een heel mooi gouden dameshorloge. Wij religieusen mochten niets in ons bezit hebben, geen preciosa of geld, maar ik wilde die herinnering toch gaarne behouden en vroeg dus de Overste om toestemming, die ik wonder boven wonder verkreeg.
Aan boord gekomen, ongeveer één uur voor het vertrek van het schip, ontmoette ik daar den Heer Louis W., Directeur van de Echtsche Pannenfabriek, een oude bekende, die eenige vrienden uitgeleide kwam doen.
Ook waren er eenige paters gekomen om ons te begroeten en goede reis te wenschen waarop een glas wijn gedronken werd, iets bijzonders, dat wij religieusen ten zeerste mochten waardeeren!

Toen de sirene voor de derde maal geloeid had, de trossen losgemaakt werden, het schip langzaam en statig zich van de kade verwijderde en zakdoeken wuifden, hoeden gezwaaid werden tot een laatsten afscheidsgroet, maakte zich een niet te beschrijven gevoel van blijdschap van mij meester, ontstaan door de zekerheid, dat ik mij niet meer bevond binnen de vier kloostermuren, dat ik thans een andere lucht inademde, dat ik thans — naar ik hoopte — niet meer zoo gebonden zou zijn aan dat bidden en knielen, geeselen en den grond kussen. Maar de Overste zou streng op ons letten en begon al met ons te verbieden dat wij met de passagiers zouden omgaan: wij moesten steeds ingetogen en zedig bij elkaar en zooveel mogelijk in de hut blijven.
Nu, daar had ik weinig zin in, dat kwam heelemaal niet overeen met hetgeen ik mij van de reis naar Indië had voorgesteld.
Bovendien had ik als hutgenoote een domme, ongemanierde zuster, die voor de Overste spionnendiensten deed en alles en alles aan haar overbracht. Misschien was een en ander in het bijzonder tegen mij bedoeld, want mijn aard kon het wel meebrengen, dat ik mij zou verzetten tegen een vrijheidsbeperking, welke in de nieuwe omgeving veel minder op haar plaats was dan in het klooster.
De eerste haven, die wij aandeden, was Southampton, waar wij heel kort verbleven, maar toch brach-

ten wij daar den pastoor een bezoek, bij wien wij op verzoek van de Overste zouden biechten en ook ter heilige communie gingen. Ik vond die biecht toen wel vermakelijk, want de pastoor verstond geen Hollandsch en wij nonnen spraken geen Engelsch. Het kwam er dus niet op aan, wat wij vertelden. Na de biecht gingen wij met ons allen een klein toertje maken en daarna naar boord voor vertrek naar Genua.
Het was erg mistig weer en hoogst interessant vond ik dat langzaam varen, terwijl om de zooveel minuten de sirenefluit ging.
In de Golf van Biscaye een ontzettende storm; alle patrijspoorten en alle luiken moesten dicht. Hoe meer het tegen den avond liep des te heviger zette de storm op. Het schip stampte en slingerde, men kon bijna niet op de been blijven en de meeste passagiers lagen dan ook in de hut, zooals wij, mijne hutgenoote (de zusterspion zal ik haar maar noemen) en ik. Juist dommelde ik in, toen op onze hutdeur werd gebonsd en de Overste met een ontsteld gezicht binnenkwam, zeggend: „Staat op, kinderen, laat ons bidden, want wij vergaan". Of ik mij daartegen verzette of niet, er viel met die Overste niet te praten, wij moesten wel opstaan en gezamenlijk knielend bidden. De Overste was bij ons gekomen, omdat een golf een massa water in haar hut had gespoeld, waardoor alles er nat was. Na een uurtje bidden ging de Overste

weer terug naar de hut en legden wij ons weer te bed. Ik zei nog tot mijn hutgenoote: „Wat een onzin, als wij vergaan moeten, gebeurt het toch, of wij bidden of niet". Ik vatte gelukkig den slaap en kwam dus rustig door den stormnacht heen.

Het leven aan boord vond ik heerlijk, het eten was er best en wij nonnen schenen uitgehongerd, — wat konden wij eten! Vooral het ontbijt was zeer overvloedig en hoewel wij er meer dan genoeg aan hadden, vroeg de Overste toch of wij vooraf een bord gort met melk konden krijgen. Waarom zij dat deed, is mij steeds een raadsel gebleven. Trouwens zoo aardig en lief als zij voor mij was vóór de reis naar Indië, zoo eigenaardig en overdreven streng was zij aan boord en daarbij hielp het ellendige spionnagesysteem, wat nu zelfs buiten het klooster werd toegepast.

Wij mochten bijvoorbeeld in het geheel niet met jongelui praten, zelfs niet met de scheepsofficieren. Alleen met den hoofdmachinist mochten wij kennis maken, omdat hij een goede vriend was van de Overste. Hij maakte af en toe een praatje met ons en was buitengewoon aardig en behulpzaam voor mij.

Onbewust liet ik mij wel eens ontvallen dat ik dit of dat graag wilde hebben of lekker vond en dan zorgde hij er altijd voor dat ik het kreeg. Zoo noodigde hij een andere zuster en mij uit om bij hem

in de hut een glas wijn te drinken en zijn familieportretten te zien.

Wij namen die uitnoodiging aan, maar spraken er niet over, want als de Overste dat vooruit geweten had, hadden wij niet mogen gaan.

Door het slechte weer was de Overste meestal in haar hut en vaak uit haar humeur, waardoor zij niet zelden onbeleefd en onbillijk tegenover ons optrad. Zoo kwam zij op een morgen aan het ontbijt en wij groetten haar natuurlijk zeer beleefd, maar zij beantwoordde onzen groet niet en draaide haar hoofd om. Wij waren met reden vertoornd over zooveel norschheid en toen zij weg was, besloten wij haar niet meer het eerst goeden morgen te wenschen.

Den volgenden dag aan het ontbijt was er slechts één zuster (de spion, natuurlijk) die haar goedenmorgen wenschte, de anderen aten door en zeiden niets. Met een zoetsappig gezicht vroeg de Overste toen, waarom wij haar niet groetten. „O", zeide ik. „U heeft zich niet verwaardigd ons te groeten toen wij U aan het ontbijt goeden morgen wenschten, en nu groeten wij U ook niet meer". Ik werd toen bij haar in de hut geroepen, waar ik een geduchte berisping kreeg voor mijn gezegde en het slechte voorbeeld, dat ik hierdoor aan de andere zusters gaf. „Waren wij niet aan boord, dan zou ik je een zeer zware straf opleggen, nu moet ik wachten tot wij te Batavia zijn". Ik wist dus reeds

dat mijn tijd te Batavia aangenaam zou beginnen, maar trots dat vooruitzicht vond ik het leventje aan boord heerlijk en wenschte ik wel voor goed aan boord te blijven; een rilling ging mij door de leden als ik slechts een oogenblikje er aan dacht, dat binnenkort het oude kloosterleven misschien opnieuw voor mij zou moeten beginnen.
Het heerschzuchtige van de Overste uitte zich aan boord reeds door verschillende onmenschelijke bepalingen en onbillijke orders. Zoo werd ik op een dag bij haar in de hut geroepen en ontvangen met de woorden: „Mère Cécile, waar is dat horloge, dat je van je broer gekregen hebt, geef dat aan mij, want dat is voor eene religieuse veel te wereldsch!"
Had ik niet eerst toestemming gevraagd het te mogen behouden, toen mijn broer het mij schonk? Nu plotseling, moest ik het afgeven; ik deed het en nooit heb ik het horloge teruggezien.
Een ander plagerijtje van haar was het verbod, dat wij tusschentijds niets mochten drinken, zelfs geen water en maar moesten wachten totdat wij aan tafel gingen. Zij zeide dan: „Lijden jelui maar wat dorst, brengen jelui dat offer maar uit liefde voor je bruidegom, Jezus Christus". Zelfs bij een onthouding van water moest de hooge bruigom worden aangehaald. Was er een feestje onder de passagiers, en kregen wij eene uitnoodiging, dan moesten wij daar beleefd voor bedanken, want het bijwonen van feestjes, zelfs in dien besloten kring

aan boord, was volgens de Overste te wereldsch. Wij zouden althans graag toeschouwsters zijn geweest, maar het mocht niet en wij hadden te berusten.
Er waren telkens van die feestjes, zooals het meer gebeurt aan boord om den tijd van zoo'n lange zeereis, vooral na Suez, zoo aangenaam mogelijk door te brengen; zelfs het min of meer officieele feest ter viering van het 50-jarig bestaan der technische school te Delft, gegeven en in elkaar gezet door de vele ingenieurs, die wij aan boord hadden, mochten wij religieusen niet bijwonen.
Een Engelsche zuster, die met ons mee naar Indië ging, Mère Edmonde geheeten, kon de Overste ook niet lijden en wel om het volgende. Zij had, het was jammer genoeg, want het was overigens een aardig gezichtje, een met haar begroeide kin. Op last van de Overste moest ze, toen ze aan boord kwam, dadelijk naar de hut en mocht er niet uit, vóórdat al die haren verdwenen waren, zij moest ze maar één voor één uittrekken. Ik behoef niet te zeggen, hoeveel pijn dat haar heeft gedaan. Drie dagen is zij in de hut gebleven en toen ze er uitkwam, was haar kin vol wondjes.
Te Genua aangekomen, maakten wij met ons allen een tochtje naar het Campo Santo en daarna nog een toertje door de stad; er was niet veel tijd en wij moesten weer spoedig naar boord. In de hut vond de Overste een brief van de Overste

van het klooster te Echt, waarin zij schreef, dat mijn vervangster, Adèle Kemmerich, weer teruggegaan was naar Berlijn en dat zij nu zoo'n spijt had, dat ze mij naar Indië had laten gaan, want ik was toch een goede religieuse en er was nu niemand voor de piano en de muzieklessen. Dat was feitelijk de oorzaak van den spijt. Ja, in het oog van alle zusters was ik een zeer voorbeeldige religieuse, doch in mijn hart vervloekte ik het kloosterleven, dat mij langzaam maar zeker te gronde zou hebben gericht. Maar Mère Augustine zeide: „Toch ben ik blij, dat ik je meegenomen heb en God heeft je geholpen, dat je toch mee naar Indië kon gaan. Ik zie hier nog meer in, want ik geloof zeker dat God jou op een bijzondere wijze beschermt en dat zal voor den naam van ons klooster in Indië gunstig zijn".

Hoewel Mère Augustine, de Overste, soms wel heel lief tegen mij deed, waarom weet ik niet, was zij doorgaans tyranniek en onaangenaam, zoodat ik haar niet kon begrijpen en geen liefde of genegenheid voor haar kon gevoelen, laat staan haar mijn vertrouwen kon of durfde schenken. Zoo vond zij het op een dag noodig mij in de hut op te sluiten en trachtte mij onder allerlei voorwendsels daarheen te lokken. Ik doorzag haar plan en waarschuwde, dat ik geen opsluiting zou dulden, dreigende met een groot lawaai als zij mij dwong. Ja, ik was in zulke oogenblikken me zelf niet meer

meester, dat was toe te schrijven aan overprikkeling van zenuwen. De Overste werd angstig en stelde mij gerust met de woorden: „Mère Cécile, ik bedoel dit niet zoo, ik wil alleen hebben, dat je als réligieuse kalm en bedaard blijft en stipt den heiligen regel nakomt; i k zal het je verder niet lastig maken".

Nu wist ik reeds, dat ik, éénmaal te Batavia in het klooster zijnde, de naweeën van deze reis zou moeten ondervinden en dat natuurlijk — zoo ik iets misdaan mocht hebben — alles sterk overdreven zou worden voorgesteld.

Te Padang aangekomen, zagen wij voor het eerst wat van Indië, klapperboomen, zwarte menschen, kleine paardjes voor leuke karretjes en in stilte bad ik God, dat Indië mij geluk zou aanbrengen. Daar brachten wij een bezoek aan de pastoors en later aan de kerk, waar wij zooals de Overste dat wenschte, God knielende moesten danken voor de voorspoedige reis, die wij gehad hadden en voor de behouden aankomst in Indië.

TIENDE HOOFDSTUK.

AANKOMST TE TANDJONG-PRIOK.

Twee dagen later, 5 December 1889, stoomden wij Tandjong-Priok binnen, en de avond begon reeds te vallen.

Op last van de Overste moesten wij onder ons nonnenkleed een miskleed aandoen van de hoeveelheid miskleederen, zwaar met goud bestikt, die zij bij zich had en die wij op die manier om de invoerrechten te ontduiken, binnen moesten smokkelen.

Ik hoorde later, dat pastoors en nonnen dit veelal doen en dat men bij de douane uit den aard der zaak deze religieusen niet ondervraagt. Zelfs goud en zilver tafelservies, lepels en vorken werden op deze wijze in Indië binnengesmokkeld, en ook niet te vergeten dure en kostbare kant.

Te Priok stapten wij in den trein, die ons naar het station Noordwijk bracht, waar wij bij zevenen 's avonds aankwamen. Wij werden door eenige andere zusters van het groote klooster afgehaald, waarheen wij gezamenlijk langs Noordwijk wandelden.

Bij toko Versteeg aangekomen, zagen wij een schit-

terende verlichting en omdat deze winkel naast het klooster staat, dacht een onzer nieuwelingen, dat een en ander was ter eere van de aankomst van onze Overste. Zij werd echter gauw uit dien waan gebracht, toen men haar vertelde, dat het steeds de gewoonte was dien winkel op St. Nicolaasavond te illumineeren. Wij werden in het klooster aangekomen hartelijk ontvangen, ik zag vele vreemde gezichten, maar plotseling kwam er een zuster op mij af, die mij buitengewoon hartelijk begroette en vroeg of ik haar niet meer kende. Ik kon haar werkelijk niet meer thuis brengen, maar toen ze me haar naam noemde, Mina Verberne, toen wist ik het weer; zij was de nicht van de Overste en was te Echt ook op kostschool geweest in het klooster.

Om 8 uur gingen wij allen naar de eetzaal voor het avondmaal, waar wij, ter eere van de aankomst der nieuwe zusters uit Europa, over alles en nog wat mochten praten en ook een glas bier kregen.

Na het eten gingen wij allen naar de kapel om weer knielend God te danken voor de behouden aankomst, daarna knielende den grond kussen, waarop de Overste ons allen den zegen gaf. Wij moesten ons toen ter ruste begeven en ik kreeg een bed aan het raam. Heerlijk kon ik daar liggen turen naar de verrukkelijke maan! Ik voelde me gelukkig, beseffende in een andere atmosfeer te

zijn, en nog hopend op een nieuw maar gelukkiger leven in Indië.

Den volgenden morgen werd ik bij de Overste geroepen, die mij zeide dat hier in Indië hard gewerkt moest worden, dat wij zulks uit liefde voor God moesten doen, en dat, al zou ons voortaan het werken zwaar vallen, wij toch niets daarvan aan de buitenwereld mochten laten merken, daar wij ons allerlei offers moesten getroosten om God te behagen, opdat het ons hier en hiernamaals goed mocht gaan.

Omdat er hier reeds eene zuster Cécile was, kreeg ik den naam van Mère Ursule; ik vond die naamsverandering niet prettig, maar kon tegen dezen maatregel niets inbrengen. Van de Révérende Mère Augustine kreeg ik aanwijzingen omtrent mijn werk: ik kreeg namelijk een dertigtal leerlingen, die ik bij klassen of soms individueel van 's morgens 7 uur tot 's avonds 6 uur les had te geven in muziek, piano en zang. Alleen het etensuurtje des middags gaf mij in dezen arbeid eenige onderbreking.

Waren de lessen iets vóór zes uur afgeloopen, dan moesten wij naar de kapel voor de meditatie; daarna moesten wij naar de eetzaal voor het avondeten en om half 7 ons in de recreatiezaal vereenigen. Daar moesten wij bij het binnenkomen een nummer trekken en volgens dat nummer in volgorde zitten. Wij mochten dan een uur lang met elkaar praten uitsluitend over stichtelijke onderwerpen;

de Révérende Mère zat dan in ons midden, tenzij zij juist op dat uur eenige gewichtige zaken te bespreken had met een der paters-Jezuieten, en dat gebeurde nogal vaak.

Dikwijls kwamen ook de pastoors bij ons zitten praten, nogal gezellig, maar sommige nonnetjes deden daarbij zeer verlegen, kleurden en het heette dan, dat zij „verliefd" waren! Meestal kregen wij tijdens het bezoek een glaasje portwijn, dat allen best smaakte.

Om 8 uur moesten wij naar de kapel om ons avondgebed te doen en wij verlieten haar na den grond gekust te hebben om ons dan naar de slaapzalen te begeven. Zelfs onder het uitkleeden wordt er persoonlijk gebeden en na voor het laatst op dien dag den grond gekust te hebben, stapten wij in bed. Alleen op den Vrijdagavond moesten wij ons een vijf minuten lang met de „discipline" geeselen.

Een der andere zusters gaf dan met een bel het teeken wanneer begonnen en geëindigd moest worden.

Eens vroeg ik Mère Edmunde, waarom zij zich zoo hard sloeg. „Och", gaf ze ten antwoord, „het hindert me niet, omdat ik op mijn corset sla". Wij kregen namelijk wel corsetten, die de leerlingen hadden gedragen en als ongeschikt hadden weggedaan. De baleinen werden er grootendeels uitgehaald en zoo waren die kleedingstukken dan voor ons juist geschikt.

Ik vond het kloosterleven in Indië bijna gelijk aan dat in Holland; alleen waren de straffen zwaarder en blijkbaar maakte men zich hier eerder strafschuldig.
Ik was nauwelijks acht dagen in Indië, toen ik mijn eerste straf te pakken had en wel omdat ik zonder noodzaak met een der zusters had gepraat. Ook hier in dit klooster waren spionnen, die ons in alles nagingen en alles aan de Révérende Mère vertelden. Ik kreeg als pénitentie het reeds bekende met de tong een kruis op den grond maken.
Mijn werk was zwaar, het aantal leerlingen groeide aan en in het geheel had ik er langzamerhand ruim dertig bij elkaar. Gelukkig waren het meerendeels lieve kinderen en wij hadden een aangenamen omgang. Ook kreeg ik het toezicht over de kostmeisjes en moest ik zelfs bij hun op de slaapzaal slapen, waar mijn bed in een hoekje stond.
En toch, hoewel het Indische klimaat mij beviel en ik wel zwaar maar pleizierig werk had, terwijl ik wist, dat mijn leerlingen mij graag mochten, overmeesterde mij toch weder dat akelige gevoel van non zijn, dat besef van gevangen te zijn binnen die kloostermuren, terwijl je bij alles wat je doet bespionneerd wordt. En nooit mocht je je verdriet uiten, je hart uitstorten, tenzij bij den pastoor in de biecht, waarvan ik reeds genoeg treurige ervaringen had opgedaan. Ik vertrouwde die pastoors met al hun zoetsappig gepraat nu eenmaal niet

meer, de goede uitzonderingen niet te na gesproken. Het kloosterleven was ook eentonig, dag in dag uit hetzelfde, en ik gevoelde ook, dat ik niet meer zoo sterk was als vroeger.
Nadat ik hoe langer hoe magerder was geworden werd ik ten langen leste ziek; op een ochtend in de kapel hoestte ik, en gaf daarbij bloed op en dat herhaalde zich vaak op den dag. De dokter schreef me een rustkuur voor, maar de Révérende Mère had niemand om mij bij de muzieklessen te vervangen en toen ik twee dagen in een afzonderlijke kamer had gelegen en me gruwelijk had verveeld, vond ik het aan één kant wel wat onmenschelijk van de Révérende Mère mij maar weer aan het werk te zetten, maar aan den anderen kant was ik er blij om, omdat ik toen weer mijn leerlingen zag en met hen kon babbelen. Lang kon ik het met les geven, vooral met zangles, niet uithouden en vaak klaagde ik bij de Révérende Mère over vermoeidheid en pijn op de borst, maar steeds heette het: dat is niets, dat is een beetje aanstellerij van je, en zoo meer. Zoo sukkelde ik maar door, dag in dag uit. Af en toe was er wel een klein lichtpuntje in de somberheid. Zoo waren mijn vriendinnen, Mère Louise en Mère Marguérithe, een paar oolijkerds. Zij hadden op een Zondag met enkele kostmeisjes afgesproken om achter in een der uiterste schoollokalen bij elkaar te komen. Een der meisjes kon vrij aardig harmonica spelen en zoo hadden

wij dien Zondagmiddag om half drie en nadien nog wel eens een keer een gezellig danspartijtje, maar helaas, de spion had het ontdekt en wat hebben wij er niet voor moeten boeten! Zoo werd mij als straf verboden om gedurende acht dagen in de recreatiezaal te komen; ik moest dan gedurende den tijd dat de zusters daar vereenigd waren, in een klein kamertje bij een petroleumlichtje kousen zitten stoppen. Maar om acht uur moest ik tegelijk met de overigen naar de kapel om het avondgebed te doen.

Een der laatste dagen van mijn straftijd was ik door overgroote vermoeidheid in slaap gevallen en toen ik wakker werd en naar de recreatiezaal liep, zag ik dat alle zusters reeds naar de kapel waren. Ik haastte me er dus heen en liep heel zachtjes door de gang langs de kamer van monseigneur, een kamer waarin hij spreekuur hield, wanneer hij het klooster bezocht. Ik hoorde in die kamer zachtjes praten en, mijn nieuwsgierigheid niet kunnende bedwingen, sloop ik naar de deur, want ik wist zeker dat de pastoor niet op dat uur in het klooster was. Ik loerde door het sleutelgat naar binnen en zag daar onze Révérende Mère, Mère Augustine, in eene omhelzing met een der paters-Jezuieten. Ik keek nog eens goed, ja, het w a s Mère Augustine in eigen persoon, op den schoot zittend van den pater, haar beide armen om zijn hals geslagen. Ik liep toen op de teenen door naar de kapel, en daar

zag ik ook dat de Révérende Mère niet op haar plaats zat, dus toen had ik de vaste zekerheid omtrent hetgeen ik gezien had.

Ik vertelde den volgenden dag onder geheimhouding aan Mère Louise, mijn vriendin, wat ik gezien had. Deze, een nicht van de Révérende Mère, zeide: „Ja, ik weet, dat zij een beest is, want zij houdt het met de pastoors, dan met dezen dan met dien, dat wist ik al lang, maar op een onschuldige genegenheid, die ik een mijner leerlingen toedraag, zit ze te vitten en ik moet van alle kanten bespionneerd worden”.

Na deze uitlatingen wist ik al genoeg; ik wist dat het hier in het klooster dus vrij wel net zoo toeging, wat den innigen omgang met de pastoors betrof, als in dat te Echt of te Tildonk.

Mère Louise werd kort daarop ziek; met den dag magerder geworden, stierf zij aan tering. Wanneer bijtijds was gezorgd voor een behoorlijke behandeling, zou zij waarschijnlijk nog vele jaren hebben geleefd. Maar men kon haar missen en de Révérende Mère Augustine, haar nicht, zag met haar iemand heengaan, die véél wist, te véél.

———

ELFDE HOOFDSTUK.

MIJN EERSTE VACANTIE OP GOENOENG MELATIE.

Een paar maanden voordat de groote vacantie van het jaar 1891 zou intreden, bracht de Heer Burger, administrateur van de onderneming Goenoeng Melatie, een dochtertje van zijn vriend, den Heer Croll, die naar Europa moest, in het klooster in den kost; het was een aardig meisje van 8 jaar. Mère Pelagie maakte toen toevallig kennis met den Heer Burger en al pratende bleek toen, dat zij een zuster was van zijn schoonvader en toen was het neef voor en neef na; zij was erg in haar schik met deze kennismaking, te meer daar de Heer B. dadelijk zeer vriendelijk aan de Révérende Mère vroeg of met de aanstaande groote vacantie een zestal zusters bij hem in het landhuis mochten komen logeeren; zijn vrouw en kinderen zouden dat zeer aangenaam vinden. Dat was zeer hoffelijk van hem, want ik stond er bij dat Mère Pelagie telkens vertelde, dat zij zoo naar de bergen verlangde, zoodat hem de uitnoodiging als het ware in den mond was gelegd.
Den volgenden dag werd ik bij de Overste geroepen

die mij zeide: „Mère Ursule, de aanstaande vacantie gaan een zestal zusters logeeren bij de familie B., 3000 voet hoog, ik wil hebben dat jij ook mee gaat, want je hebt het hard noodig; het zijn erg aardige menschen, zeer gastvrij en je zult er alles hebben, wat je zoo noodig hebt, rust in een heerlijk klimaat. Ik hoop dat je alles zult doen om een goeden indruk op die menschen te maken en dat je te allen tijde en waar je ook bent zult toonen een goede religieuse te zijn. Zij hebben ook kinderen, wellicht dat die hier later ook in den kost zullen komen. Geef dus een goed voorbeeld aan de jongere zusters die met je gaan".

Ook de Mère Assistente zou meegaan, wat ik vreeselijk vond, omdat die Mère de spion was en ik had geen zin om ook in die vacantiedagen buiten bespionneerd te worden. Ik zeide dus aan de Overste, dat ik niets voor dat uitstapje voelde (dit was eigenlijk een kleine streek van mij, ik wilde hebben, dat ze mij dwong te gaan). Als reden gaf ik op, dat ik de menschen niet kende, en dat ik liever maar te Batavia in het klooster bleef. Maar de Overste zeide dat ik niets tegen hare maatregelen in te brengen had, dat ik maar te gehoorzamen had en gaan moest.

Op den dag van vertrek bracht de Overste ons naar het station en drukte ons nog eenige lessen op het hart, omdat de familie B. protestant was en mijnheer zelfs vrijmetselaar; dat wij geregeld, ook aan

tafel, onze gebeden zouden doen, des Vrijdags geen vleesch eten en zoo meer.
Met den trein gingen wij toen tot Lampegan, waar wij in wagens verder naar de onderneming zouden rijden. De treinreis maakten wij in de derde klasse, anders was het te duur en bovendien was het nu ook conform de heilige armoede. Maar ik vond het vreeselijk te midden van die Inlanders en Chineezen, die rondom je heen zaten te spuwen en vieze strootjes te rooken. Toen wij circa half twaalf te Lampegan aankwamen, stond de Heer B. ons op te wachten. Drie wagentjes stonden gereed, die ons in drie uren tijds, steeds stijgende, naar de onderneming brachten. Ik was een en al bewondering voor die prachtige natuur en die schitterende vergezichten; die mooie nuances, hier lichtgroen, daar donkerder en verderop die bergenrij, half in nevelen gehuld, terwijl duidelijk de weg, dien wij volgden, zich hier en daar als een grijs lint tusschen het geboomte afteekende.
Na dezen heerlijken tocht, die mij, al duurde hij drie uren, nog te kort scheen, kwamen wij bij het landhuis aan, waar wij zoo in-hartelijk en vriendelijk door de familie van onzen gastheer werden ontvangen, dat ik lichtelijk aangedaan werd. Neen, al die lange jaren, die ik achter den rug had, had ik zulke vriendelijke woorden niet gehoord, ik was echter hartelijkheid ontwend door het vormelijke, kille en disciplinaire kloosterleven.

Ik gevoelde me dan ook bijzonder gauw thuis, het was net alsof er een nieuw leven in mij was gekomen, maar ik moest erg voorzichtig zijn in mijn uitlatingen, want de Mère Assistente bespionneerde ons te allen tijde. Vaak echter wist ik 's middags, als de overige zusters zich ter ruste begaven, uit mijn kamer onder een of ander voorwendsel te gaan en kwam bij mevrouw in haar kamer praten.
Ik vertelde haar van mijne teleurstellingen, van mijn verdriet en dan zeide zij steeds: „Tante Soel (zoo noemden de kinderen mij, zij konden dat Ursule niet uitspreken) mocht je soms genoeg hebben van het kloosterleven, ga er dan uit; bij mij zal je altijd een tehuis hebben". Deze woorden heb ik nooit vergeten, al antwoordde ik er dan op: „Ik ben aan mijn belofte gebonden, maar als het te erg wordt, zal ik de stoute schoenen maar aantrekken en het kloosterleven vaarwel zeggen".
Het was een zalige tijd die veertien dagen op Goenoeng Melatie, dat lieve familieleven, zoo vol oplettendheden onderling en voor anderen. Wat voelde ik nu nog meer dan gewoonlijk dien druk van het kloosterleven, waaraan ik me spoedig weer moest onderwerpen, want de dagen vlogen om.
De Mère Assistente hield er zeer streng de hand aan, dat wij onze plichten nakwamen, wat betrof het officie en het gebed.
Ik was iederen morgen zeer vroeg op en ging dan

in den tuin wandelen, heerlijk genietende van de koele berglucht en den frisschen dauw. Als de Mère Assistente was opgestaan en buiten kwam, gaf ze ons dadelijk orders om den rozenkrans en het officie te bidden, maar steeds antwoordde ik, dat ik reeds alles afgebeden had. Ze geloofde me dan en terwijl de anderen gingen bidden, ging ik, inwendig de grootste pret hebbende, met de familie B. wandelen. Het was misschien slecht van me, maar ik had zoo'n walg van al dat huichelachtig gedoe van bidden, dat ik voor me zelf in dat leugentje iederen dag volstrekt geen zonde zag. Was ik voor de medezusters schijnbaar een goed religieuse, inwendig haatte ik al dat schijnheilige, vormelijke gedoe van het Roomsche geloof.

Nooit zal ik den dag van vertrek van Goenoeng Melatie vergeten; nooit zal ik vergeten, dat ik dien morgen op de kamerdeur van Mevrouw Burger tikte, binnenstapte en in vertwijfeling uitriep, terwijl ik de kap van mijn hoofd rukte en deze op den grond wierp: „Ik wou dat ik dat vervloekte ding nooit had opgezet; met valsche voorstellingen hebben ze mij in het klooster gelokt, dat verdomde tuig, en tot nu toe mijn leven verwoest". Mevrouw Burger had erg veel medelijden met me en stelde mij voor bij haar te blijven en de overige zusters maar alleen naar Batavia te laten terugkeeren. Maar hoe gaarne ik van dit aanbod gebruik had gemaakt, ik bleef nog mijn belofte getrouw en

zeide: „Later, later misschien, nu nog niet, wat een opschudding zou dat geven!"

Mijnheer Burger bracht ons weer in wagens en karretjes naar het station Lampegan en die schoone, onvergetelijke vacantiedagen waren voorbij.

TWAALFDE HOOFDSTUK.

DE TERUGKEER VAN DE VACANTIE.

Na een half uurtje wachten aan het station kwam de trein aan, die ons weer naar Weltevreden zou brengen, waar wij 's middags ongeveer 5 uur aankwamen, door niemand aan het station verwelkomd. De Mère Assistente had toch reeds te voren onze komst gemeld en natuurlijk in dienzelfden brief het noodige over mij geschreven, dat voelde ik bij ingeving.

Hoe meer wij Weltevreden naderden, hoe warmer het werd, en het was in den trein bijna niet om uit te houden van al de luchtjes, want natuurlijk reisden wij weer derde klasse. Zelfs te Weltevreden aangekomen, mochten wij niet in sado's, maar moesten, conform de heilige armoede, naar het klooster te Noordwijk loopen.

De Overste begroette ons, maar was tegenover mij uitermate koel en wierp me een blik toe, alsof zij zeggen wilde: „Mère Ursule, nu heb je het wel een béétje al te bont gemaakt", maar het kon mij niet veel schelen, ik was nog steeds met mijn gedachten op Goenoeng Melatie, waar ik zooveel liefs en hartelijkheid had ondervonden.

's Avonds in de Recreatie zeide de Overste: „Mère Ursule, U moet morgen bij mij op de kamer komen, want ik heb een appeltje met U te schillen", waarop ik vroeg: „Een zoete of een zure?" „O", zeide zij toen, „ik denk wel dat hij zeer zuur zal zijn", waarop ik lachende antwoordde: „U moet weten, dat ik erg veel van zure appels houd". Brutaal was dit gezegde zeker, maar ik had, na hetgeen ik van haar met eigen oogen gezien had en na alles wat de overleden Mère Louise mij van haar verteld had, volstrekt geen achting meer voor haar en stellig zou ik haar alles voor de voeten werpen, wanneer ze mij te hard zou aanpakken over hetgeen de spion (Mère Assistente) haar van mijn doen en laten te Goenoeng Melatie had geschreven.

O, die enge muren nu weer, na die heerlijke vacantiedagen!

Toen wij in de kapel ons avondgebed gedaan hadden, ging ik spoedig naar mijn bed. Ik was moe, niet van lichaam, doch van geest, want meer dan vroeger nog voelde ik thans mijn gevangenschap; ik had toen misschien wel voor het eerst van mijn leven echt verdriet.

Den volgenden morgen om 5 uur bij het opstaan begon weer het eentonige kloosterleven, waar men steeds in diepe stilzwijgendheid omringd is van ernstige en huichelachtige gezichten.

Na het ontbijt spoedde ik mij naar mijn muziek-

kamer en begon met mijn lessen aan de leerlingen. Om negen uur werd ik geroepen door een van de zusters om bij de Overste te komen. Ik klopte bedeesd, en na het „binnen" trad ik op de Overste toe. Dadelijk werd mij gelast geknield den grond te kussen en daarna voor de Overste in knielende houding te blijven. De Overste begon met de woorden: „Mère Ursule, ik dacht dat U een goede religieuse was, maar door Uwe wereldsche neigingen hebt U getoond dat U het niet bent, wat mij ten zeerste spijt. Ik had dat in geen geval van U verwacht, ik had zoo gehoopt dat U onzen heiligen regel zoudt eerbiedigen en onze vereeniging hoog zoudt houden; dat hebt U niet gedaan, U hebt zich in verschillende opzichten zeer wereldsch getoond, en dat nog wel in familiekringen buiten het klooster. U moet dus een groote boete doen om die groote fout weer goed te maken. Tot pénitentie mag U in geen 14 dagen de recreatie bijwonen en in het uur van de recreatie (dat wil zeggen uitspanningstijd) moet U zich begeven naar de kapel en daar knielende een uur lang met uitgestrekte armen den rozenkrans bidden en daarna zullen wij zien, hoe U zich gedraagt en kan U weer in den kring van de zusters komen".

Ik heb er niets op geantwoord en moest stilzwijgend de orders van de Overste opvolgen. Elken avond na den heelen dag gewerkt te hebben ging ik gedurende

den recreatietijd voor een uur naar de kapel om mijn straf die ik gekregen had te ondergaan. Ik zat daar dan heel alleen in de halfschemerdonkere kapel, knielende met uitgestrekte armen den rozenkrans in handen. Dikwijls werd het mij te machtig, dan ging ik een tijdje op de bank zitten, maar zoo gauw ik iets hoorde, nam ik weer dadelijk de knielende houding aan. Van tijd tot tijd kwam er een zuster binnen die daar een vijf minuten kwam bidden en dan weer heenging. Dat duurde 14 dagen en ik was heel gelukkig toen de straftijd voorbij was. Nu mocht ik weer bij de zusters komen in de recreatie en de Overste deed alsof er niets was gebeurd, maar ik vatte het plan op te vluchten, als er zich een goede gelegenheid voordeed. Ik volgde stipt de voorschriften van den heiligen regel en iedereen dacht en beschouwde mij als een voorbeeldige religieuse, die in niets te kort schoot, maar in mijn hart zag het er heel anders uit. Ik liet mijn haar groeien en ik dacht er niet aan het heel kort te knippen, want mijn plan te eeniger tijd te ontvluchten, stond bij mij vast.

Niet lang daarna begon de groote retraite, dat wil zeggen 8 dagen lang mochten wij geen woord spreken, alles ging in de grootste ingetogenheid en stilzwijgendheid. Drie keer per dag kwam er een pater-Jezuiet om te preeken alleen voor de zusters. Wij zusters moesten voor elken maaltijd eerst een boete verrichten, die de Overste opgaf, bijv. den

eersten dag moesten wij voor alles wat wij deden eerst den grond kussen, daarna de boete: drie Weesgegroeten bidden met uitgestrekte armen. Dit werd alles stilzwijgend verricht, daarna gingen de zusters en de Overste aan tafel, eenige van de jongere zusters moesten de andere zusters bedienen en er werd een kapittel uit den Heiligen Regel voorgelezen over de gehoorzaamheid. De pater-Jezuiet hield om elf uur de preek en legde ons uit, op welke wijze wij het best de gehoorzaamheid konden beoefenen die de heilige regel voorschrijft. Het kapittel van gehoorzaamheid zegt dan ook, dat men te allen tijde de Overste blindelings moet gehoorzamen; of haar opdracht slecht of goed is, dat heeft men niet te beoordeelen; alle verantwoordelijkheid is voor de Overste. Eindelijk na vijf dagen moesten wij gaan biechten. Het was alsof de pastoor het er op gezet had ons bang te maken. Hij vertelde verschrikkelijke dingen van de hel en het vagevuur. Het vagevuur is nog niet zoo erg, want daar kom je weer uit, maar de hel is ontzaglijk; volgens den pastoor moet men daar de heele eeuwigheid branden onder verschrikkelijke pijnen, onder vloeken, razen en kermen. Den dag na de preek moesten wij gaan biechten, toen had natuurlijk de pastoor veel kans er de eene of andere zuster in te laten vliegen, want het zijn menschen en blijven menschen. Onder vrees gebracht, laten zusters zich wel voor het een of ander overhalen al dient er bij gezegd dat niet alle

zusters daartoe dom en volgzaam genoeg voor zijn. Na den dag van de biecht volgt de heilige communie, en dan is de groote retraite ten einde: alles is vergeten en vergeven en het nieuwe leven begint.

Ik voelde me zeer ongelukkig en de gedachte aan de vlucht kon ik niet meer van mij afzetten. Telkens deden zich gevallen voor die mij ergerden. Op een dag was een van mijn medezusters verkouden. De Overste verbood haar te baden, maar desniettegenstaande deed zij het toch. Toen zij 's avonds in de badkamer was, werd er op de deur geklopt. De zuster was erg bang en gaf eerst geen antwoord. Toen dreigde de Overste met geweld, als zij niet openmaakte. Ten einde raad maakte de zuster open, staande in haar natte badcostuum; toen eischte de Overste dat zij zóó mee zou gaan naar de kamer, wat dan ook gebeurde. Daar in de kamer van de Overste werd zij geducht onder handen genomen en moest zij knielende met uitgestrekte armen drie maal het Onze Vader en Weesgegroet bidden, daarna mocht zij terug naar de badkamer om droge kleeren aan te doen. De zuster heeft zich deze handelwijze van de Overste zeer aangetrokken en bleef onder den indruk van de bespotting eener „bruid van Christus”.

Op een dag werd ik door de Overste geroepen. Toen ik in haar kamer was, gebood zij mij mijn kap af te zetten. Ik deed het. Wat was zij verontwaardigd! Ze sloeg de handen in elkaar en zei: „Maar mijn

hemel, wat een wereldsch meisje ben je, dat had ik nooit van je gedacht, dat je het haar zou laten groeien. Onmiddellijk gaat U naar de badkamer om er Uw haar heel kort te knippen, en daarna kom je bij mij terug, dan zal ik er over oordeelen of het kort genoeg geknipt is".

Zij was zelfs zoo onhebbelijk, dat zij mij een duw gaf en ik tegen het schutsel viel. Heel gedwee ging ik naar de badkamer, knipte er mijn haar zoo kort mogelijk en kwam daarna bij de Overste terug om haar goedkeuring te halen. Ik ben toen heel zwaar verkouden geworden en hoestte heel erg. Ik nam mij echter voor, wat er ook gebeurde, nooit meer mijn haar kort te knippen en ik liet het na dien tijd groeien.

Ik had heel veel verdriet, ik kon niet eten; het zware juk van het kloosterleven was mij in één woord een verschrikking, die mijn gestel ondermijnde. In lichaamskracht gingen de meeste zusters achteruit. Het eten was ook zeer slecht en zuster Brigitte, het hoofd van de keuken, ging op een dag naar de Révérende Mère met de boodschap dat zij voor dat weinigje geld geen voldoende eten aan de zusters kon geven. De zusters die zoo hard werkten, klaagden over het eten. De Overste gaf aan de klacht geen gehoor, maar toen wendde zuster Brigitte zich tot pastoor Van Santen, die door monseigneur was aangesteld om toezicht op het klooster

te houden. Pastoor Van Santen nam de Overste onder handen en of zij al tegenstribbelde, toch moest zij toegeven en zorgen dat zuster Brigitte over meer middelen kon beschikken.

Toen kregen wij vrij fatsoenlijk eten, maar zuster Brigitte moest het ontgelden. Zij was een flinke groote zware vrouw, maar de Révérende Mère wist haar het leven zoo moeilijk te maken, dat zij ziek werd en stierf. Dat was de wraak van de Overste. Hetzelfde lot stond mij te wachten, want door slechte voeding verzwakt de kloosterzuster en wordt zij vooral vatbaar voor longaandoeningen en borstkwalen. Op een dag wendde ik mij tot zuster Thérèse, een goede oude zuster, die alles voor de zieken over had. Ze beloofde mij een medicijn te geven. Ik kreeg toen elken dag 's middags tegen half zes, als ik klaar was met mijn werk, een glaasje, dat mij werkelijk verkwikte. Eens in de week moest ik in een van de klassen theorielessen in de muziek geven, gewoonlijk van half twaalf tot half een en daarna werd er gebeden. Ik moest het gebed beginnen en dan baden de kinderen door. Op een dag kwam de Overste in de klasse juist toen het uur geëindigd was en ik met bidden beginnen zou. Ik begon en liet de kinderen verder bidden, de Overste stond naast mij en beval mij mee te bidden. Maar dat kon ik niet doen, omdat ik alleen het begin van het gebed kende. Zij stond

te stampvoeten van drift, en toen het gebed uit was en de kinderen naar huis waren, vroeg zij mij waarom ik haar bevelen niet opvolgde en medegebeden had. Ik antwoordde dat ik het gebed niet kende. Zij was buiten zich zelve van woede en zei: „Dat zal ik je dan wel leeren". Als pénitentie moest ik het gebed honderd keer afschrijven, daarna van buiten leeren en bij haar komen opzeggen, als de andere zusters in de recreatie waren. Den volgenden dag zaten wij allen heel zedig aan tafel het middagmaal te nuttigen, toen de Overste mij door Mère Asistente liet zeggen dat ik tot pénitentie ook de voeten van alle zusters moest kussen. Dus moest ik weer knielende langs alle zusters kruipen en de voeten kussen.

Op een keer had ik aan tafel opgekeken en tegen een van mijn medezusters gelachen. Onmiddellijk kreeg ik bevel om geblinddoekt midden in de eetzaal knielende aan een stoel te eten. Ik deed alle pénitenties heel gedwee zonder morren of klagen want mocht men het ongeluk hebben tegen te spreken of te vragen waarom, dan kreeg men nog eens zoo groote straf. De straffen, op volwassen menschen toegepast, waren kleinzielig en vernederend; er zat veel onwaardigheid in en namen mij steeds meer tegen het kloosterleven in.

Eens zeide zuster Thérèse, de ziekenverpleegster, een goede ziel, mij, dat in het klooster vele dingen gebeurden, die het daglicht niet mochten zien, maar

dat alles streng geheim werd gehouden. „De Révérende Mère", zei ze, „heeft al heel wat op haar geweten; hoeveel zusters heeft ze al niet te gronde gericht door haar grooten naijver.

Moeder was een hartstochtelijke vrouw en was erg gesteld op pastoor Kolfschoten: hij was haar God. Zij was dan ook onafscheidelijk van dien man, totdat het pastoor Van Santen ter oore kwam, die hem overplaatste naar de binnenlanden. Moeder was woedend op pastoor Van Santen, en zij trachtte van de zusters gedaan te krijgen, dat zij tegen pastoor Van Santen zouden opstaan en hem alles zouden weigeren. Het kwam zelfs zoo ver, dat pastoor Van Santen de Overste naar Soerabaja overplaatste. Toen werd er vergadering gehouden en de zusters dienden gezamenlijk een verzoek in bij monseigneur om intrekking van de overplaatsing van de moeder Overste. Het verzoek werd toegestaan onder de voorwaarde en na belofte, dat de zusters niet meer tegen haar biechtvader zouden opstaan. De Overste had nu haar zin en bleef in Batavia. Pastoor K. die naar de binnenlanden was overgeplaatst, werd ernstig ziek en moest met spoed naar Europa. Voor zijn vertrek kwam hij op Noordwijk in het klooster om afscheid te nemen van de zusters, maar het ging hier niet om de zusters doch om zijn vriendin, de moeder Overste. Toen pastoor K. vertrokken was, werd de moeder Overste zwaar ziek. Niemand mocht bij haar komen, want zij moest een zware

operatie ondergaan. Na een maand werd de moeder Overste beter en mocht zij de kamer verlaten. De dokter vond het noodig dat zij een jaar voor gezondheid naar Europa ging. Zij wilde natuurlijk pastoor K. nareizen om zoo spoedig mogelijk bij hem te zijn, maar dit mocht niet zijn, want toen de Overste in Europa aankwam was pastoor K. reeds overleden. Na een jaar in Europa geweest te zijn, keerde zij naar Indië terug.
Zoo langzamerhand brak de grooote vacantie weer aan en evenals het vorige jaar zouden wij met ons zeven zusters weer naar boven bij de familie Burger gaan logeeren. De moeder Overste zeide mij, dat ik het werkelijk noodig had en dat ik weer zou meegaan. Ik stribbelde tegen en eindelijk, omdat Mère Melanie, die mij slecht gezind was, ook zou meegaan, weigerde ik eenvoudig. De moeder Overste zeide toen, mij voor dezen keer mijn zin te zullen geven en Mère Melanie thuis te houden. Nu was ik tevreden, want die Mère Bètèt, zooals zij in de wandeling werd genoemd, was een verschrikkelijk mensch, die iedereen wantrouwde en achter alles het slechte zocht; zij was ook een spion. De moeder Overste deed alsof ze mij gelijk gaf, maar zij had al lang uitgemaakt wie zou mee gaan om op ons te letten. Eindelijk gingen wij dan weer voor 14 dagen naar het gebergte bij de familie B., waarop ik mij al ten zeerste had verheugd. Vóór ons vertrek werd ik nog bij de Overste geroepen, zij drukte

mij op het hart, toch een voorbeeldige réligieuse te zijn, vooral nu wij weer bij een familie logeerden, want, zei ze, ik doe dit alleen, omdat ik weet dat het voor je gezondheid noodig is, anders zou ik je heusch niet laten gaan, want je bent erg wereldsch en neemt spoedig alle slechte eigenschappen over.
Ik zag al dadelijk zoodra wij in den trein zaten (3e klasse) hoe de Mère Assistente zeer op mij lette. Van tijd tot tijd keek ik door het raampje naar buiten om versche lucht te scheppen, maar dat werd dadelijk verboden. Het hinderde mij weinig, ik was al blij, dat ik in den trein zat.
Om één uur kwamen wij te Lampegan aan. Daar waren twee wagens en een karretje om ons naar Goenoeng Melatie te brengen. Mevrouw Burger stond ons op te wachten en ontving ons zeer hartelijk. Zij was voor alle zusters zeer vriendelijk en daardoor kwam er in het begin ook geen achterdocht. Alles ging naar wensch en ik genoot volop maar als ik er eventjes ongemerkt tusschen uit kon, ging ik heel gezellig bij mevrouw B. in de kamer zitten praten.
Het was ons door de Overste ten zeerste aanbevolen, op Vrijdag geen vleesch te eten, wij moesten daardoor aan onzen medemensch een goed voorbeeld geven! Ik vertelde mevrouw B. dat wij Vrijdag geen vleesch mochten eten. „Oh", zei mevrouw B., „ik zal stokvisch laten opdienen". Den dag te voren

zaten wij 's avonds heel gezellig aan tafel toen mijnheer Burger zei, dat hij het heerlijk vond, den volgenden dag stokvisch te zullen krijgen. Dit noemde de Mère Assistente spotten met den godsdienst en zij schreef het onmiddellijk aan de Overste. Drie dagen later kreeg zij een brief van de Overste, en moesten wij ineens zonder opgaaf van redenen (onze tijd was nog niet eens om) terug naar Weltevreden. Ik vond dat heelemaal niet prettig.
Mevrouw B. wist, hoe vaak ik mij ergerde en daardoor ongelukkig gevoelde. Ze begreep dat ik op den duur al die geniepige afgunst en tyrannie niet zou blijven verdragen. Zij verklaarde nu, dat als ik het klooster zou willen verlaten, haar huis voor mij open stond. Ik was zeer getroffen door deze woorden en bedankte haar; ik was zeer onder den indruk en het kostte mij heel veel moeite mij te bedwingen, want ik ging met vreeselijken tegenzin terug naar mijn gevangenis op Noordwijk. Ik zou zoo graag bij haar zijn gebleven, maar ik was nog erg onkundig van mijn recht op vrijheid. Want men had mij in het klooster gezegd en elken dag voorgehouden, dat een kloosterling na de belofte er nooit meer uit kon gaan. Ik was wel vertrouwd geraakt met de gedachte, dat ik niet mijn heele leven in het klooster zou blijven, maar ik was niet vertrouwd met mijn goed recht de vrijheid te hernemen en ik meende dat ik alleen heimelijk en met de grootste moeite buiten de kloostermuren kon geraken en ik zag er tegen op. Ik nam afscheid van mevrouw B. en het ging mij vreeselijk aan het hart dat ik zulke lieve hartelijke menschen weer moest verlaten. Mevrouw B. sprak mij moed in en beloofde mij dat zij mij gauw zou opzoeken. Heel gedwee ging ik mee terug zonder iets te laten merken. Te Lampegan aangekomen zagen wij spoedig den trein naderen met zijn derde klasse vol Inlanders en Chineezen, vol rook en luchtjes. Er was niets aan te doen, wij moesten dat maar verdragen uit liefde voor Jezus.
Wij kwamen in het klooster terug, de Overste was zeer koel en keek mij verwijtend aan. Maar dat had geen invloed meer op mij, ik was nu weer sterker door de vriendschap van de familie Burger en het was of ik mij al nader voelde bij de vrijheid. Mijn plichten deed ik om te voorkomen dat men zou merken dat ik een plan had gemaakt. Ik was nog steeds in het oog van mijn medezusters een voorbeeldige réligieuse en dat huichelen moest ik, wat het ook kostte, volhouden. De rest huichelde toch ook. Ik deed alles gewoon mee, zelfs de groote retraite, waarover ik vroeger reeds heb verteld, maakte ik lankmoedig mee. Ik was in alle opzichten zoo onverschillig, dat ik niet eens meer luisterde naar hetgeen de pater-Jezuiet preekte. Mère Marguérithe zat naast mij in de kapel, zij was zeer zenuwachtig en kon de preek van den pater niet meer aanhooren. Zij stak de vingers in haar ooren

om niets meer te hooren over de hel. Zij kon er zelfs niet van slapen.
De Overste maakte het mij zeer lastig en zocht op allerlei manieren mij het leven zoo zuur mogelijk te maken. Aan het einde van de groote retraite, toen wij moesten biechten, beklaagde ik mij bij pater Schets, dat ik het zoo onmogelijk kon uithouden; de Overste maakte het mij zeer moeilijk. „Een van beide", zei ik, „ik sterf hier aan tering of ik loop weg". Toen zei de pater, dat ik mij wat meer moest beheerschen en God bidden om sterkte. Ik antwoordde: „Neen pater, dat kan ik niet, onmogelijk". Hij zou de Overste er over spreken, maar dat schijnt hij niet te hebben gedaan.

DERTIENDE HOOFDSTUK.

DE ONTVLUCHTING.

Er werd ons zusters voortdurend gezegd, dat een verlating van het kloosterleven op geweldige wijze zou worden bestraft. Ik verkeerde, en zoo menige zuster met mij, dan ook in den waan, dat op een onttrekking aan het kloosterleven een bestraffing stond als vroeger voor den slaaf, die vluchtte. Zoo meende ik dus, dat ik een vlucht uit het Noordwijksche gevang terdege moest overleggen. Vaak had ik geen greintje hoop, want ik had ook geen geld. Hoe moest ik weg komen? Te Batavia kon ik niet blijven, want natuurlijk zouden de pastoors dadelijk bij mij zijn en daaraan wilde ik mij niet blootstellen. Elken avond voor dat ik naar bed ging stond ik boven op de Dortoir (slaapzaal) aan het raam naar buiten te kijken en dacht wanhopig aan de vrijheid daarbuiten.
Onverwacht deed zich iets voor, waardoor ik een kans scheen te zullen krijgen. Ik werd bij de Overste geroepen, die mij vroeg of ik voor de meisjes Z. een grooten zwaan met kleintjes er om heen op spiegelglas zou willen maken. Dat moest dienen als een geschenk voor de ouders, die hun zilveren brui-

loft vierden. De Overste vroeg op hoeveel het zou komen te staan. Ik zeide *f* 30.—, wat de Overste goed vond. Als ik dat geld in handen kon krijgen, zou ik ten minste een bedrag hebben om mijn reis te betalen. Ik zei dadelijk aan die meisjes, dat zij het geld maar aan mij zouden afdragen. Ik maakte haast met den zwaan. Na veertien dagen was alles klaar en ik was al zoo gelukkig, dat ik nu geld in handen zou krijgen. Maar jawel, de Overste had orders gegeven om het bedrag op de maandelijksche rekening te brengen. Teleurgesteld sleet ik weer vele dagen in doffe ontevredenheid, totdat wederom onverwacht een licht verscheen in de duisternis. Op een ochtend, het was nog heel vroeg en ik had reeds les gegeven, liep ik in mijn kamer op en neer toen opeens mevrouw Burger binnenkwam en mij begroette met de woorden: „Hoe gaat het met je, Soel?" Vlug verliep ons gesprek, het was alsof zij op mijn verlegenheid had gerekend en nauwelijks had ik een verdrietig woord gesproken en van het geld gewaagd, dat ik ook miste, of zij stopte mij vijftien gulden toe, zeggende: „Als je dan komt, telegrafeer mij". Ik was angstig en zei op gejaagden toon dat zij nu maar gauw weg moest. Mevrouw Burger ging door de zijpoort haastig naar voren, schelde daar aan en vroeg de portiresse haar tante, Mère Pelagie, te mogen spreken. Mère Pelagie kwam in de spreekkamer en was erg blij haar nicht te ontmoeten, niet vermoedend dat haar

bezoekster mij reeds had gesproken. Later kwam Mère Pelagie met mevrouw Burger om mij te groeten en mevrouw B. speelde met mij samen een korte komedie af in het sombere huis, waar elken dag zooveel komedie werd gespeeld. Toen zij weg waren, moest ik overleggen waar en hoe ik mijn geld verbergen zou, want elk oogenblik van den dag heeft de Overste het recht bij de zusters alles na te zoeken. Ontdekte zij, dat ik geld bij mij had, het zou mij beslist zijn afgenomen. Na eenig piekeren meende ik een geschikte manier te hebben gevonden. Ik ging naar zuster Thérèse en vroeg haar een paar lapjes voor mijn scapulier, zeggende dat het stuk was en ik het zelf herstellen zou. Zij gaf mij het noodige daarvoor en ik maakte een zakje, deed het geld netjes er in, naaide het weer dicht, borduurde er een rood kruis op, een paar bandjes er aan vast, en toen deed ik dat om mijn hals bij wijze van scapulier. Niemand zou kunnen denken, dat ik daar toen op het oogenblik mijn schat bewaard hield.

Nu werd ik rustiger, ik was niet meer zoo zenuwachtig. Ik was nu zeker dat ik ten minste geld had om een spoorkaartje te koopen. Reeds herhaaldelijk stond ik op den uitkijk maar telkens waren er zusters die voorbij gingen. Heel voorzichtig moest ik het aanleggen en er met geen sterveling over spreken. Het eenige wat de zusters en de Overste opmerkten, was, dat ik den laatsten tijd nogal on-

verschillig optrad. Van de groote retraite af was ik niet meer te biecht gegaan; ik kon er niet toe komen en als het de dag van biechten was, ging ik even in de kapel en als ik de kans schoon zag ging ik er weer uit en deed alsof ik reeds gebiecht had. Zoo ging het de heele maand door.

Omdat ik 's avonds erg moe was van het harde werken, vroeg ik elken avond geknield aan de Overste om 's ochtends wat langer te mogen slapen. Telkens weigerde zij mij dit en als ik toch langer bleef slapen, kwam 's ochtends om half zeven de Mère Assistente mij wekken, zeggend dat de Overste mij gelastte op te staan.

Op een Zaterdag, 6 Augustus 1892, was er uitslag van een examen. Het was toen erg druk en er werd op niets gelet. Ieder was zoowat aan zijn eigen lot overgelaten. Ik vond dit een goede gelegenheid en, wat er ook gebeurde, ik zou en ik moest vluchten; het was alsof iemand mij zei, dat het de dag was, waarna ik geen gelegenheid meer zou krijgen. Er zou op 26 Augustus een feest zijn voor de moeder Overste, en daarvoor werden allerlei voorbereidingen getroffen, opdat het feest schitterend zou zijn. Ik, die van niets zoo vervuld was als van mijn vlucht naar het station en met den trein, moest met een 60 meisjes een groot koor instudeeren „Le Chemin de fer" en daarvoor moest ik hebben een locomotief die onder mijn toezicht gemaakt werd en

op tijd klaar moest zijn. Dikwijls ging ik dan naar de werkplaats om het een en ander er voor te halen. Juist dien dag, 6 Augustus, moest ik mijn slag slaan. Ik was 's ochtends op tijd opgestaan en met de andere zusters naar de kapel gekomen voor de meditatie en de heilige mis. In plaats van te mediteeren, overwoog ik heel voorzichtig hoe ik er nu uit zou komen. Na de heilige mis gingen wij in groote silence naar de eetzaal waar wij ingetogen ons ontbijt nuttigden, maar ik kon niet eten en alles om mij heen liet mij koud. De Overste liet mij nog waarschuwen, dat ik moest eten, maar dat kon ik niet en ik deed het ook niet. Na het ontbijt, half acht, ging ik naar de slaapzaal en trok mijn Zondagsche kleeren aan, want ik wilde er op mijn uittocht netjes uitzien. Daarna naar mijn pianokamer waar ik muziekles gaf tot kwart voor negen. Toen de les was afgeloopen, waren de klassen reeds begonnen en het was vrij stil op de galerij; alleen waren er een paar meisjes aan het stoeien. Van tijd tot tijd keek ik even buiten de deur of ze nog niet weg waren; eindelijk gingen ze. Zie zoo, nu was de kans schoon en ik zag geen mensch. Van tijd tot tijd hoorde ik hier en daar een rozenkrans rammelen, dat waren zusters die hier en daar nog wat te doen hadden. Zoowat tegen 9 uur was het doodstil, ik nam voorzichtigheidshalve een bundeltje muziek in mijn handen en sloop zoo zacht mogelijk naar het binnenportaal, dat de uitgang voor de

schoolkinderen was. Ik ging heel voorzichtig naar buiten. Naast den winkel van Versteeg was een lange gang, ik zag niemand. Ik was heelemaal niet bekend met de buurt en kende ook geen Maleisch; alleen had ik onthouden den weg naar het station en van een van de meisjes had ik gehoord dat station in het Maleisch „kreta api" was. Ik wandelde heel kalm Gang Secretarie door. Toen ik bijna aan het einde was, hoorde ik achter mij een hevig geschreeuw en ik durfde niet eens omkijken, maar toen ik aan het einde was op den hoek van het Koningsplein Noord, keek ik toch even om en zag toen dat het geschreeuw kwam van een inlandsch jongetje dat koek verkocht. Ik was weer gerust en liep kalm door, met het vaste voornemen, wat er ook gebeurde, nooit meer naar het klooster terug te keeren. Om half 10 kwam ik aan het station en toen begon het te regenen. Ik moest nog tot 11 uur op den trein wachten, die van Priok kwam. Het eerste wat ik deed was in de wachtkamer gaan om daar mijn scapulier open te maken en het geld er uit te halen. Ik bestelde een glas port om mij een beetje te versterken. Dat knapte me op en ik kreeg nieuwen moed. Moed had ik noodig, want ik was nog niet weg van Batavia. Van tijd tot tijd ging ik aan het venster staan om naar het triestige, regenachtige weer te kijken. De tijd, dien ik nog te wachten had, scheen mij een kleine eeuwigheid. Daar opeens zag ik een sado aankomen met

twee heeren met lange jassen; ik dacht, dat ik ontdekt was en twee pastoors op me af zouden komen, maar gelukkig waren het gewone heeren met regenjassen aan. Zoo langzamerhand werd het tijd een kaartje te koopen. Ik kocht een kaartje eerste klasse naar Lampegan. Eindelijk kwam de trein. Wat een opwinding nu ik goed en wel in den trein zat! In mijn afdeeling eerste klasse zaten de pati van Soekaboemi en de Heer Garreau van Buitenzorg, een fijne Roomsche. De Heer G. sprak mij aan en vroeg mij waar ik heen ging zoo alleen, daar het toch gewoonte was dat zusters altijd met haar tweeën uitgaan. Ik antwoordde hierop dat dit een uitzondering was, omdat ik plotseling voor gezondheid naar boven moest. Dit vond hij zeer aannemelijk en hij liet zich verder niet meer met mij in. Te Buitenzorg stapte de Heer G. uit, toen zat ik alleen met den pati, een zeer beleefden man die goed Hollandsch sprak. Nu moest ik nog de familie B. laten weten dat ik op weg was. Van de halte Massing telegrafeerde ik aan mevrouw B.: „Ik kom, Soel". Dit was voldoende, wat een zalig gevoel voor mij: nu wist ik, dat de kloostermenschen mij niets meer konden doen en ik zou spoedig in veilige haven zijn. Te Soekaboemi waren verscheidene oud-residenten aan het station en enkele hunner vonden het vreemd dat er een non alleen in den trein zat. Om 4 uur kwam ik goed en wel te Lampegan aan. De Heer Burger was zelf mij komen afhalen.

Hij wenschte mij dadelijk geluk met mijn besluit en met den goeden afloop van mijn vlucht.
Enkele weken te voren was te Soekaboemi bekend geworden, dat een van de kostmeisjes van het klooster te Batavia, wier ouders te Soekaboemi woonden (de familie Schäfer) betrapt was op haar neiging tot de geestelijke afzondering. Tijdens de vacantie kreeg zij veel brieven van de Overste uit het klooster te Noordwijk en de Overste had haar zoo onder haar invloed, dat zij volstrekt geestelijke zuster wilde worden, maar voor haar ouders moest dat voorloopig geheim blijven. Haar moeder had al opgemerkt, dat het kind niet meer zoo hartelijk voor haar was en vreemd deed. Zij sloot zich dikwijls in haar kamer op en haar moeder kon maar niet begrijpen wat er toch met haar kind gaande was. Er moest echter iets zijn. Op een dag had zij zich weer in haar kamer opgesloten.De moeder wilde nu eens weten, wat het meisje uitvoerde en keek toen door het sleutelgat. Daar zag zij haar kind knielende met een rozenkrans in de hand voor een klein beeldje, dat ze op tafel had gezet, bidden. Nu wist de moeder wat met haar kind gaande was. Zij lette streng op de brieven, die zij ontving en verzocht de post dat alle brieven aan haar zelve of aan haar echtgenoot zouden worden afgegeven.
Het duurde niet lang of er kwam een brief van de moeder Overste uit het groote klooster aan haar

dochter, waarin zij kon lezen hoe de Overste haar dochter trachtte over te halen geestelijke zuster te worden en vooral aan de ouders niets te laten merken van haar overdenkingen. „Wat er ook mocht gebeuren", schreef de Overste, „houd vol met dagelijks de heilige Maria te bidden om jou in alle moeilijkheden die je nu te overwinnen hebt bij te staan en wees overtuigd, dat zij zal helpen. Ik van mijn kant zal alles in het werk stellen, om je plan, dat heilig voor God is, ten uitvoer te brengen. Als je zelf ziet en ondervindt hoe slecht de wereld is, weet je ook dat alleen ons geloof en een afzondering van de wereld je gelukkig kunnen maken."
Dat was voor Mevrouw Schäfer reden genoeg om haar dochter niet meer naar het klooster terug te laten gaan. Heel Soekaboemi was er vol van en de ouders hebben er in hun verontwaardiging nog over gedacht den brief openbaar te maken.
Het aanhalen en binnenhalen van niet-Roomsche meisjes loopt ook wel eens uit op ergernis voor de geestelijke zusters. Ik herinner mij dat er bij een groot lof te Noordwijk oud-leerlingen werden gevraagd, omdat er zoo mooi zou worden gezongen. Een der uitgenoodigde meisjes verontschuldigde zich, zeggende dat zij enkele protestantsche kennisjes op bezoek kreeg. De zusters antwoordden, dat dat geen bezwaar was en dat die kennisjes juist moesten meekomen. Zoo geschiedde.
Die protestantsche meisjes kenden evenwel niet de

gewoonten van het „lof" in de kapel en bleven dus bedaard zitten, ook toen de priester aan het eind met den remonstrans den zegen gaf. Na afloop vroeg een van de zusters aan een uitgenoodigde oud-leerlinge, hoe ze den dienst had gevonden. Daarop vroeg een van de protestantsche meisjes aan de zuster, wat toch de pastoor had gezongen, zij had er niets van begrepen. De zuster keek verontwaardigd en gaf geen antwoord. Maar de oud-leerlinge had wel een antwoord en zei: „Omdat jelui zoo onbeschaamd waart te blijven zitten en niet te knielen, heeft hij gezongen „Binatang apa itoe" en de zusters hebben geantwoord „Monjet amen".

De zuster werd nog boozer en groette de meisjes. Dadelijk na aankomst ging het zoo hard mogelijk naar den goenoeng, want het zag er zeer duister uit en er was een groot onweer in aantocht. Wij hadden nog geen half uur gereden of het brak los. De heer Burger, die zelf mende, kon door den ontzettenden regenval het voorste span paarden haast niet zien. Ik werd door en door nat en de kap slierde langs mijn gezicht. Het was of de vrije natuur zelf mijn kloosterplunje kwam vernietigen. Ik was zeer gelukkig, dat ik eindelijk vrij was, ik gevoelde me een heel ander mensch. En kwart voor zes kwamen wij gezond en wel op Goenoeng Melatie aan. Mevrouw Burger stond ons op te wachten, ze was zeer blij mij terug te zien. Ik legde mijn natte kleeren af en trok sarong en kabaja van mevrouw

B. aan, die mij tamelijk wel pasten. Nu moest ik haarfijn vertellen, hoe alles in zijn werk was gegaan en het was vrij laat toen wij te bed gingen. Ik wist niet wat mij overkwam, nog nooit heb ik zoo'n gelukkig gevoel gehad in de werkelijkheid te leven zonder het groote kloosterjuk, wat mij zoo verschrikkelijk had gedrukt.

Intusschen zou het heele klooster in rep en roer zijn. Om elf uur op den dag van mijn vlucht had ik aan een van mijn leerlingen les moeten geven; op dat oogenblik had moeten blijken, dat ik afwezig was. Later vernam ik van een oud-leerlinge wat er was gebeurd. De vreugde van den dag was op 6 Augustus wel verstoord. De examens waren bevredigend afgeloopen door de hulp van inspecteur Van der Lee, wiens kinderen gratis les kregen in alle gewenschte vakken. Om één uur waren dan allen aan tafel en ter eere van de welgeslaagde examens mochten de zusters praten; het was een drukte van belang en iedereen had het over de examens. Op eens had de Overste gevraagd waar Mère Ursule was. Men keek elkaar aan en niemand wist te zeggen waar ik was, niemand had mij na negen uur gezien. De Overste zond de Mère Asistente er op uit om te zien waar ik was maar zij kwam met de boodschap terug dat ik nergens te vinden was. Toen werd de Overste zeer ongerust en zij ging er zelf op uit, ook de put werd onderzocht, maar ik zat niet meer in den put.

De pastoors gingen er toen op uit, vragend bij de buren of zij mij niet gezien hadden. Toen naar de stad, maar zij kwamen onverrichterzake terug. Eindelijk 's avonds waren de zusters op bevel gezamenlijk naar de kapel getrokken en waren een novene aan den heiligen Antonius begonnen, want dat is de patroon voor het weder terug brengen van verloren dingen. De heilige Antonius kon ditmaal niet helpen. Maar den volgenden dag, 7 Augustus, 's middags met den laatsten trein werd er een pak bestelgoed bezorgd. De Overste maakte het haastig open en vond daarin mijn kleeren en een brief aan haar gericht met de mededeeling dat ik gevlucht was en nooit meer terug zou komen. Ze had aan alles gedacht behalve aan die oplossing van het raadsel. De kinderen vroegen elken dag, waar Mère Ursule was. Dan kregen ze ten antwoord: „Mère Ursule is ziek". Maar de kinderen vertrouwden dat niet, zij gingen stilletjes naar buiten om in de ziekenkamer over de horretjes te kijken. En als zij zagen, dat daar niemand in de ziekenkamer was, vonden zij het toch wel erg dat de zusters zoo konden jokken. De kinderen hielden vol en vroegen naar mij. Toen zeiden de zusters: „Mère Ursule is naar boven voor ziekte". Nadat ik een acht dagen op Goenoeng Melatie was geweest, schreef ik een brief aan een van mijn oudleerlingen, Anna Verloop, meldend dat ik uit het klooster gevlucht was en ik niet meer terug zou

keeren. Zij schreef dit aan haar twee zusters, die in het klooster als kostmeisjes waren. Zij vonden het vreeselijk, dat de zusters haar zoo hadden voorgelogen. Spoedig kwam het gebod van de Overste, dat de naam Mère Ursule niet meer genoemd mocht worden, ik was voor het klooster dood. Ik kreeg van vele kanten brieven met gelukwenschen met de ontvluchting. Ik gevoelde me zeer gelukkig in die dagen en kwam elken dag bij.

Veertien dagen later kreeg ik een brief van pastoor Van Santen, waarin hij mij schreef dat ik in den ban van de kerk was en dat God, aan wien het oordeel is, mij mocht behoeden voor dieperen val. Van brieven trok ik mij niet veel aan; ik was blij, dat ik niets te zien kreeg van het klooster en van de pastoors.

Zoo langzamerhand begon ik mijn eigen brood te verdienen met lessen geven en ik ging elke week naar Soekaboemi, totdat de familie Burger te Soekaboemi ging wonen. Daar kwam mij al spoedig lastig vallen pastoor Dijkman. Mijnheer Burger ontving hem, hij vroeg of hij mij niet kon spreken, hij wilde graag eens met mij praten en zien of hij mij niet weer op het rechte pad kon brengen. Ik weigerde hem te ontmoeten en zei aan mijnheer B., dat ik met rust wilde gelaten worden. Na dien tijd hoorde ik niets meer en zij lieten mij met rust.

Vijf jaar later vertrok mevrouw B. met haar kinderen naar Europa. Toen kwamen de pastoors weer opdagen, maar ik weigerde hen te ontvangen. Pas-

toor Kortenhorst maakte het zoo bont dat hij in mijn voorgalerij bleef en aan de baboe zei, dat hij de nonna moèst spreken. Ik liet antwoorden dat ik voor de pastoors niet thuis was, en dat hij heen moest gaan, wilde hij niet met de politie te maken krijgen.

VEERTIENDE HOOFDSTUK.

MIJN OVERGANG TOT HET PROTESTANTSCHE GELOOF.

Mevrouw Ament, bij wie ik in huis was, deelde ik mijn plan mede van geloof te veranderen en protestant te worden. Zij zelve was zeer godsdienstig maar ging zelden ter kerke. Zij zeide mij, hierin geen raad te kunnen geven en dat ik volgens eigen inzicht moest handelen. Ik voelde niets meer voor het Roomsche geloof en besloot om protestant te worden. Dat werd natuurlijk bekend in het klooster, want ik begon met tweemaal in de week catechisatieles te nemen bij ds. Carpentier Alting.

Naast Mevrouw Ament woonden de broeders en op een dag vroeg een van hen belet om bij Mevrouw Ament een bezoek te mogen brengen. Mevrouw Ament willigde het verzoek in en zei mij dat ik tegenwoordig zou zijn. Den volgenden dag 's avonds om half zeven kwam een groote zware man aanzetten: het was de broeder-overste. Mevrouw Ament ontving hem zeer vriendelijk en vroeg hoe zij hem moest noemen: mijnheer, broeder of pastoor. De bezoeker antwoordde dat hij broeder

Julius was. Mevrouw Ament stelde mij voor als mejuffrouw Paessens, de weggeloopen non. Broeder Julius boog en ging zitten. Hij was verontwaardigd en keek mij onvriendelijk aan. Na een half uur stapte broeder Julius weer op, groette Mevrouw Ament met een handdruk en begunstigde mij met een knik.

Het was 8 December 1898, wij zaten aan tafel. Daar bracht de post een brief voor mij met een stuntelig adres. Het was een brief van zuster Ignace uit het klooster met twee heilige plaatjes van Joseph en Maria.

De brief luidde letterlijk als volgt:

A. M. D. G. *) 8 December 1898.

Lieve Marie,

Na wat ik gehoord heb van een mijner leerlingen dezer dagen, kan ik het niet langer uithouden, daarom heb ik gevraagd U een gesloten brief te mogen schrijven, wat Moeder mij gaarne toegestaan heeft, dus noch zij, noch iemand heeft dit gelezen (onder ons gezegd zij is U zeer genegen). U had mij immers antwoord beloofd en ik wacht er nog altijd op. Wie toch, a r m e z i e l, zet U aan om Uw geloof af te zweren, doe dat toch niet, in Godsnaam doe het niet, Marie; dat U uit het klooster is, is niets; dat U verwaarloost Uwe godsdienst-

*) Ad majorem Dei gloriam (tot grootere eere Gods).

plichten, kan er zelfs mee door, de mensch is immers zwak en wat gedaan is, kan men niet ongedaan maken. Dat bij Uw sterfbed evenals bij dat van onze goede M. Caroline en Zr. Brigitte onlangs men van U zeggen kan: „Heer, gedenk toch niet hare zonden, ongerechtigheden en misdrijven — want al heeft zij gezondigd, zij heeft toch het g e l o o f b e w a a r d”. Ik vind die woorden zoo mooi, zoo troostend.
Houd Uw geloof, Marie, U is overtuigd dat het het ware is. Ik zou U zelfs willen zeggen, U die zoo flink overal Uw weg weet te vinden, s t a o p, wend U tot den priester die U kent en belijd Uw schuld, dan is Uwe ziel gered, alles is weer goed en U leeft veel gelukkiger. Vandaag is het feest van onze Lieve Vrouw Onbevlekte Ontvangenis. Wat ik U schrijf is onder ons en blijft zoo, niet waar, Marie? Mijne bodin is niet op school, daarom zend ik dezen per post, U mocht niet graag hebben, dat iemand er iets van wist; kan ik U helpen, ik wil het graag doen, ik wou maar dat ik U eens spreken kon, Uw hart, ik ben er van overtuigd, is nog goed. Zou U mij niet willen spreken in een van de voorkamers ’s avonds, als ik wist wanneer, zou ik U zelf *voor* opwachten, zoodat geen van de andere zusters het hoeft te zien.
Neem dit plaatje van mij aan en roep met vertrouwen onze goede Hemelsche Moeder aan in Uw strijd. Wat! U draagt haar naam en U zou een

afvallige zijn! Neen, neen, niets er van. Maak een einde aan de goddelooze lessen die U tegenwoordig neemt, en leef in de wereld als een brave Katholieke, amuseer U, werk en wees gelukkig.

Wij blijven dus goede maatjes, ik zal voortgaan met voor U te bidden, ik heb U aan de Sr. Brigitte ook goed aanbevolen voor haar sterven. Wat U ook doet, blijf ten minste Katholiek en zorg voor Uw geloof.

Ik hoop, zoo gauw mogelijk een gunstig antwoord van U, lieve Marie, te krijgen, geloof mij, niemand als mijn eigen hart heeft mij hiertoe aangezet, wees dus overtuigd van mijne goede meening en geloof mij steeds,

Uw getrouwe en toegenegene
(w.g.) MÈRE IGNACE.

Men trachtte mij dus nog over te halen niet protestant te worden. Ik antwoordde met terugzending der heilige plaatjes, dankend voor de vriendelijke raadgevingen, die ik echter niet kon opvolgen, en verzocht, mij verder met rust te laten, daar ik over een paar dagen mijne belijdenis in de Willemskerk zou doen en daarmede voor goed zou hebben afgerekend met het Roomsche geloof, dat zooveel mooie jaren van mijn leven had verwoest.

SLOT.

Mijn verhaal bewijze, dat het kloosterleven de dood is voor den levenden, willenden, denkenden mensch. Wie dien dood zelf verkiest, doet een verkeerde keus. Maar een maatschappelijk kwaad is het, dat jonge kinderen aan broeders of zusters in een klooster worden toevertrouwd om onderwijs en manieren, terwijl de opvoeders nog heel wat meer beoogen en de vrijheid van den geest verzwakken. Ongemerkt vaart in menig kind een aandoenlijkheid voor uiterlijke vroomheid, die aan de jeugd haar frischheid ontneemt en haar vaak wars maakt van de werkelijkheid. Niet elk kind verblijft ongestraft in de atmospheer van het klooster.

Zielen winnen is het ware doel van al het maatschappelijk werk in de Roomsche Kerk. Onderwijs, ziekenverpleging, sociale arbeid van de Roomsche Kerk gaan uit tot de menschen, maar niet òm die menschen zelf, doch òm de macht der Kerk te dienen. Waarom zouden anders al die instellingen zich neutraal voordoen en gaarne de andersdenkenden van dienst zijn? Vele jaren heeft de Roomsche Kerk geijverd voor sectarisch onderwijs en nu de Christelijke school de gelijkgerechtigde is met de

neutrale, nu neemt de Roomsche school graag kinderen van andersdenkenden aan, doende alsof zij die kinderen vrij laten.

Dat is een verschrikkelijke leugen. De ijver der Kerk is er niet òm het heil van den mensch doch om eigen macht en heerlijkheid. Het verderf van Roomsch onderwijs wordt gebracht onder het mom van goedigheid door de scholen van zusters en broeders.

De geest der kloosters is slecht. Ik heb dat ervaren en ik wil mijn leven niet eindigen zonder daarvan te hebben getuigd. Men wil er het vleesch dooden om volkomen macht te oefenen over de wezens. Macht en nog eens macht is het doel.

Zoolang de geestelijke in het klooster nog eenigen wil heeft, nog eenigen wereldschen zin, zal hij, daaraan nu en dan toegevend, niet anders kunnen dan huichelen. De Roomsche Kerk weet dat en ziet door de vingers. Zij zegt niet: gij blijkt ongeschikt en gij moet heen. Neen, zij zegt liever: ik houd U, ik bedwing U van lieverlede, ik neem allengs meer macht over U. De kloosters drijven geen zusters en broeders uit omdat zij het bont maken; de kloosters houden de menschen en dulden de ongerechtigheden, mits zij geheim blijven.

En in diè omgeving wil men zijn kinderen laten opgroeien? Aan zóó'n dorrende wereld achter de muren vertrouwt men de jonge levens toe?

I N H O U D.

		Bldz.
Inleiding		5
Hoofdstuk I.	Op kostschool	9
Hoofdstuk II.	Vier jaar thuis	15
Hoofdstuk III.	Mijn intrede in het klooster	20
Hoofdstuk IV.	Mijn noviciaat	23
Hoofdstuk V.	Mijn eerste retraite	33
Hoofdstuk VI.	Twee jaar in het klooster te Tildonk	36
Hoofdstuk VII.	De biecht	49
Hoofdstuk VIII.	Terug naar mijn moederklooster te Echt	52
Hoofdstuk IX.	Mijn reis naar Indië	67
Hoofdstuk X.	Aankomst te Tandjong-Priok	76
Hoofdstuk XI.	Mijn eerste vacantie op Goenoeng Melatie	84
Hoofdstuk XII.	De terugkeer van de vacantie	90
Hoofdstuk XIII.	De ontvluchting	105
Hoofdstuk XIV.	Mijn overgang tot het Protestantsche geloof	119
Slot		123